

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Neža Rabič

Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Neža Rabič

Mentor: red. prof. dr. Ivan Bernik

Somentorica: red. prof. dr. Alenka Švab

Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Iskreno se zahvaljujem mentorju red. prof. dr. Ivanu Berniku in somentorici red. prof. dr. Alenki Švab za strokovno pomoč in usmerjanje pri nastajanju diplomskega dela.

Zahvaljujem se staršem in bratu Žigu, ker so me z ljubeznijo in potrpljenjem podpirali skozi vsa študijska leta in za vse spodbudne besede, ko sem jih najbolj potrebovala.

Zahvala velja tudi fantu Dušanu za vso podporo, pomoč in potrpežljivost v času pisanja diplomskega dela.

Hvala tudi vsem ostalim, ki so mi stali ob strani tekom študija; še posebej Ani za moralno podporo in vztrajno priganjanje.

Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva

Diplomsko delo se osredotoča na fenomen pornografije in njen vpliv na oblikovanje posameznikovih percepcij o spolnosti in partnerstvu. V teoretskem delu je najprej opredeljen pojem pornografije, čemur sledi kratka predstavitev zgodovine spolno eksplicitnih materialov in sodobne pornografije. V nadaljevanju so predstavljene temeljne ideje anti-pornografskih in pro-pornografskih teorij ter ključni elementi raziskovanja pornografije in njenih učinkov. Na koncu teoretskega dela pa je podana še analiza vpliva pornografije, s poudarkom na oblikovanju percepcij o spolnosti in partnerstvu. V empiričnem delu sledi analiza rezultatov spletnega vprašalnika o vplivu pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva ter preverjanje zastavljenih hipotez. Prva hipoteza je, da pornografija vpliva na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu, druga pa, da ima na osebe, ki redno gledajo pornografijo le-ta večji vpliv pri oblikovanju percepcij o spolnosti in partnerstvu. Na podlagi rezultatov lastne kvantitativne raziskave smo obe hipotezi tudi potrdili. Ključna ugotovitev in sklep diplomskega dela je, da ima pornografija v večji meri pozitiven vpliv tako na posameznikovo dožemanje spolnosti kot tudi na dožemanje partnerja in partnerskega razmerja.

Ključne besede: pornografija, spolnost, partnerstvo.

Pornography's effect on perceptions of sexuality and partnership

The thesis focuses on the phenomenon pornography and its effects on shaping of individuals' perceptions of sexuality and partnership. The theoretical part first defines the term "pornography", followed by a brief historical overview of sexually-explicit materials and modern pornography. This part is followed by an overview of anti-pornographic and pro-pornographic theories and basic elements of research on pornography and its effects. Theoretical part is concluded with an analysis of the pornography's effects with an emphasis on shaping of the perceptions about sexuality and partnership. The empirical part analyzes the results of an internet survey on effects of pornography on perceptions of sexuality and partnership, and tests the hypotheses. First hypothesis assumes that pornography has effects on shaping of the perceptions about sexuality and partnership, and the second assumes, that it has greater effect on the subjects, who consume pornography regularly. Based on the analysis of quantitative survey results, both hypotheses were confirmed. The thesis is concluded with a key finding that pornography has mostly positive effects, both on individuals' perception of sexuality and on individuals' perception of his/her partner and their partnership.

Keywords: pornography, sexuality, partnership.

KAZALO

1	UVOD	7
2	PORNOGRAFIJA	9
2.1	Opredelitev pornografije.....	9
2.2	Zgodovina pornografije	10
3	TEORIJE PORNOGRAFIJE.....	13
3.1	Anti-pornografske teorije	13
3.2	Pro-pornografske teorije	15
4	RAZISKOVANJE PORNOGRAFIJE	16
5	VPLIV PORNOGRAFIJE.....	18
5.1	Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva.....	20
6	EMPIRIČNI DEL.....	22
6.1	Cilj in namen raziskave	22
6.2	Metodologija.....	23
6.2.1	Opis merskih instrumentov	23
6.2.2	Zbiranje in obdelava podatkov	25
6.2.3	Opis vzorca.....	25
6.3	Rezultati raziskave.....	26
6.4	Hipoteza 1.....	28
6.5	Hipoteza 2.....	35
7	DISKUSIJA.....	39
8	SKLEP.....	42
9	LITERATURA.....	44
	PRILOGE	48
	PRILOGA A: Anketni vprašalnik	48
	PRILOGA B: Statistike za preverjanje prve hipoteze.....	52
	PRILOGA C: Statistike za preverjanje druge hipoteze.....	55

KAZALO SLIK

Slika 6.1: Spolna struktura vzorca (n = 276).....	26
Slika 6.2: Strinjanje s trditvami Q14m, Q14j, Q14h in Q14a	28
Slika 6.3: Strinjanje s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije (glede na spol)	29
Slika 6.4: Seksualna želja po partnerju in povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije	31
Slika 6.5: Povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije (glede na spol)	33
Slika 6.6: Zadovoljstvo s seksualnim življenjem in povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije.....	34
Slika 6.7: Pogostost gledanja pornografije glede na spol (n = 276).....	35
Slika 6.8: Pogostost gledanja pornografije in stopnja strinjanja s trditvami Q14h, Q14j in Q14m.....	36
Slika 6.9: Pogostost gledanja pornografije in stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije.....	37
Slika 6.10: Pogostost uporabe pornografije ter zadovoljstvo s partnersko zvezo in seksualnim življenjem.....	38

1 UVOD

Pornografija kot reprezentacija spolnosti in seksualnosti je vse od pojava prvih oblik vizualnih upodobitev vpeta v družbo in kulturo, kjer zaradi svoje eksplicitne vsebine na eni strani predstavlja trn v peti, na drugi strani pa zgolj privlačno obliko zabave za odrasle. V poznomodernih zahodnih družbah intenzivnega tehnološkega napredka pornografija skladno s tem neprestano širi meje svoje dosegljivosti. Nove tehnologije, na primer internet, tako vsakomur omogočajo preprost dostop do pornografskih vsebin. Razširjenost in dostopnost raznovrstnega pornografskega materiala na ravni vsakdanjega življenja sproža oblikovanje različnih idej, predstav in celo stereotipov o spolnosti in seksualnosti, medtem ko na akademski ravni spodbuja raziskovanje njenih dejanskih učinkov in vplivov na različna področja posameznikovega življenja, delovanja in interakcij z okolico. Pornografija je prav zaradi njene kontroverzne narave v našem življenju na različne načine prisotna bolj kot se morda zavedamo. Pornografija je vpeta tudi v intimna in partnerska razmerja, pri čemer lahko pripomore k oblikovanju predstav o spolnosti in partnerstvu ter posledično vpliva tudi na samo seksualno obnašanje in spolne aktivnosti ter odnos do partnerja. Prav to pa bo tudi glavni fokus pričujočega diplomskega dela.

Namen diplomskega dela je na podlagi teoretičnih izhodišč in empiričnega dela analizirati vpliv pornografije na posameznikove predstave, percepcije in pričakovanja v okviru spolnosti in partnerstva. Jedro analize se bo uokvirjalo okoli načina vpliva pornografije na posameznikovo seksualno življenje, partnersko razmerje in oblikovanje percepcij o seksualnosti in partnerstvu.

Diplomsko delo je sestavljeno iz dveh sklopov, in sicer iz teoretičnega in empiričnega dela. Prvi, teoretični del bo vseboval štiri poglavja, v katerih bodo na podlagi analize sekundarne literature predstavljena teoretična izhodišča, pomembna za razumevanje tematike in oblikovanje podlage za potrebe empiričnega dela.

Prvo poglavje teoretičnega dela bo vsebovalo opredelitev pojma pornografije in kratko predstavitev zgodovine spolno eksplicitnih materialov, s poudarkom na moderni pornografiji, kakršno poznamo danes. Drugo poglavje bo predstavilo najvplivnejše teorije o pornografiji v okviru njihove pozitivne ali negativne naravnosti do pornografskih materialov. Tretje poglavje se bo uokvirjalo okoli raziskovanja pornografije in ključnih elementov pri raziskovanju pornografije, njenih učinkov in vplivov. Četrto poglavje pa bo sestavljeno iz

predstavitve tako pozitivnih kot tudi negativnih učinkov pornografije in analize vpliva pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva.

Drugi, empirični del pa bo temeljil na izpeljavi in analizi kvantitativne raziskave s pomočjo anketnega vprašalnika, izvedenega preko spleta. Pri tem bodo v pomoč zastavljene hipoteze, katerih preverjanje je cilj empiričnega in hkrati tudi celotnega diplomskega dela. Empirični del bo vseboval opredelitev cilja in namena raziskave, predstavitev uporabljene metodologije in hipotez, opis postopka zbiranja podatkov in vzorca ter analizo rezultatov raziskave. Slednja bo sestavljena iz splošnih ugotovitev in iz predstavitev rezultatov v okviru preverjanja zastavljenih hipotez in cilja raziskave.

Diplomsko delo bo zaključeno s sklepno diskusijo o ugotovitvah iz obeh sklopov diplomskega dela. Sklep bo izpeljan na podlagi povezave med ugotovitvami iz teoretičnega in empiričnega dela, ključni poudarek pa bo na preverjanju hipotez in interpretaciji rezultatov empirične raziskave.

2 PORNOGRAFIJA

Razumevanje fenomena pornografije je odvisno od družbenega konteksta, v katerem je obravnavan, saj le-ta posredno določa tudi njeno definicijo. V nadaljevanju so predstavljena nekatera izmed mnogih širših opredelitev pojma pornografije, ki so sklenjena s temeljno in najbolj ustrezno definicijo za nadaljnjo obravnavo. Nato pa sledi še kratek prikaz zgodovinskega razvoja pornografskih materialov in ključnih mejnikov, ki so prispevali k razvoju moderne pornografije.

2.1 Opredelitev pornografije

Pornografija je po besedah Susan Easton eden izmed konceptov, ki jih je težko definirati, vendar enostavno prepoznati. Beseda pornografija izhaja iz grščine in v dobesednem prevodu pomeni pisanje o prostitutkah oziroma upodobitev prostitutkinih dejanj (Linz in Malamuth 1993; Easton 1994). Prva uporaba besede »pornographe« sega v leto 1769, kjer se v Restif de la Bretonnejevem delu z naslovom *Le Pornographe* sklicuje prav na pisanje o prostitutkah (Cocks 2012, 285).

Za korektno opredelitev je treba razlikovati med pornografijo, obscenostjo in erotiko. Izraz obsceno izhaja iz latinskih *ob* in *caenum*, pomeni pa umazanijo in je v tradicionalnem smislu povezana z gnusom in sramoto ter s kršenjem moralnih standardov (Linz in Malamuth 1993). Čeprav pornografija in obscenost lahko sovpadata, pa koncepta nista enaka. Pornografija je ožji pojem in se navezuje na spolno eksplicitno pisanje in upodobitve, hkrati pa je omejena na material, ki stimulira seksualno vznburjenje (Easton 1994). Beseda erotika izvira iz pojmovanja grškega boga Erosa in se nanaša na seksualno ljubezen, pogosto uporabljeno v književnih ali umetniških delih s seksualno konotacijo (Linz in Malamuth 1993). Erotika tako predstavlja senzualen svet, ki prikazuje upodobitve užitkov v seksualnosti znotraj pozitivnega čustvenega razmerja, medtem ko pornografija spolnost ločuje od ljubezni (Easton 1994).

Pornografija kot žanr izhaja iz konca devetnajstega stoletja, ko je bila dostopna buržoaznim moškim z izključno akademskim interesom. Torej je definicija pornografije že od samega začetka spolno in razredno opredeljena. Med devetnajstim in na začetku dvajsetega stoletja se je definicija pornografije razvila in spremenila v skladu s spremembami meja njene dostopnosti javnosti. Pornografija je predstavljala nasprotje znotraj buržoazne krščanske morale, saj je obstajala samo zato, ker je bila obsojana. Dokler v razpravo o pornografiji ni vstopil feminizem, so bile vse definicije pornografije odvisne prav od elementa obsojanja,

bistvena sestavina pornografije pa je bila želja po šokiranju, prečkanju meja in raziskovanju prepovedanih con (McIntosh v Jackson in Scott 1996). Opredelitev pornografije je tako še danes odvisna od prevladujoče javne razprave, akademskih študij, legalnih odločb in izoblikovanih politik glede pornografije (Linz in Malamuth 1993,1).

Na podlagi tega poznamo veliko različnih definicij pornografije: od feministične opredelitve kot spolno eksplicitnega materiala, ki temelji na podrejanju žensk s pomočjo slik ali besed (Easton 1994), religioznega pojmovanja kot bogokletne žalitve svetosti spolnosti in nedotakljivosti zakonske zveze, pa vse do estetske in umetniške interpretacije pornografije kot cenene nasprotja erotike, ki žali človeško dostojnost in okus. Vendar pa se je kot pri vsaki definiciji tudi pri pornografiji potrebno izogibati moralnem vrednotenju. Brian McNair z zavedanjem o tem tako podaja definicijo pornografije, ki po njegovem predstavlja kulturno obliko, opredeljeno z njeno vsebino (v tem primeru spolnost), njenimi namerami (torej s seksualnim vzbujenjem) in njenim transgresivnim odnosom do prevladujočih norm glede spolne reprezentacije (McNair 2013).

Prav tako vrednotno nevtralnno in hkrati popolno nasprotje radikalni feministični definiciji pornografije predlaga tudi Wendy McElroy. Po njenih besedah je pornografija eksplicitna umetniška upodobitev moških in/ali žensk kot seksualnih bitij. Pri tem beseda »eksplicitno« izključuje siva področja kot so ženski ljubezenski romani, »umetniško« pornografijo razlikuje od psiholoških in političnih analiz spolnosti, »upodobitev« pa zajema širok spekter slik, literature in videoposnetkov ter hkrati izključuje seks v živo. Drugi del definicije pa nakazuje na dejstvo, da je pornografija zvrst umetnosti ali literature, ki se osredotoča na človekovo seksualno naravo (McElroy 2002, 151).

Več avtorjev pa navaja podobno definicijo pornografije, ki je tudi najprimernejša za potrebe pričujočega diplomskega dela. Pornografija torej velja za prikaz spolno eksplicitnih vsebin, na primer razgaljenih spolnih organov in/ali upodobitve spolnih aktivnosti – spolnega odnosa, preko interneta, filmov in drugih medijev, ki se uporabljajo z namenom spolnega vzbujenja (Morgan 2011; Lambert in drugi 2012; Short in drugi 2012).

2.2 Zgodovina pornografije

Za eno od prvih upodobitev človeškega trupa velja figura ženskega telesa iz Avstrije, imenovana Venera iz Willendorfa. Njena starost je ocenjena nekje med 24.000 in 22.000 leti pred našim štetjem in je zasnovana tako, da poudarja ženske seksualne značilnosti. S

seksualno revolucijo in posledično spremembo v odnosu do upodobitev seksualnih podob v poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja je Venera iz Willendorfa pridobila ne le svoje upravičeno mesto v umetnosti, temveč je postala tudi nekakšen kulturni fenomen. Figura je prevzela mesto simbola matere boginje zemlje, vendar pa v današnjih dneh njeno spiritualno vlogo vedno bolj nadomešča komercialna, kar kaže na to, da ima tudi prazgodovinska spolnost tržni potencial (Lane 2001, 1–3).

Komercialna uporaba seksualnih podob v zahodni civilizaciji je vrhunec dosegla v grški in rimski kulturi. Najdeni predmeti iz stare Grčije okoli leta 800 pred našim štetjem jasno nakazujejo na dejstvo, da je bil seks v tistem času vsakdanja tema. Prav tako so bili mnogi izdelki rimskih umetnikov seksualne narave oziroma okrašeni z eksplicitnimi seksualnimi podobami. Grška in rimska kultura in miselnost sta imeli močan vpliv na skoraj vse aspekte zahodne civilizacije. Vendar pa se je z vzponom krščanstva v zahodni evropski kulturi bistveno spremenil tudi odnos do spolnosti in seksualnosti. Prepoved golote in upodobitev seksualne aktivnosti pa predstavljata le del splošnega krščanskega restriktivnega odnosa do spolnosti. Cerkev je imela največji monopol prav nad literarnimi in umetniškimi deli, čeprav sta le-tega kaj kmalu omejila porast izobraževanja in tehnologije (Lane 2001, 3–7).

Moderna pornografija je vzniknila iz ekspanzije kulture tiska in prizadevanja elit za njegovo omejevanje. Sočasno širjenje regulatornih pobud, ki so razširile opredelitve pornografskega materiala ter inventivnost založnikov pri oblikovanju novih oblik v devetnajstem stoletju je še dodatno razširilo trg obscenega materiala tudi na javno sfero (Cocks 2012, 281). Začetek devetnajstega stoletja velja za ključno obdobje pri oblikovanju definicije moderne pornografije, kakršno poznamo danes. V tistem času je pornografija izgubila svojo očitno subverzivno lastnost in postala zgolj sredstvo za prikazovanje ženskih teles z namenom spolnega vzburjenja za moške. Ključni element pornografije se je tako začel oblikovati okoli moškega užitka ob eksplicitnih podobah ženskih teles (Garlick 2011, 225).

Večina pornografije do petdesetih let prejšnjega stoletja je še vedno obstajala v obliki skrivne literature oziroma zgodb. V tistem času je obscen material v Evropi, definiran glede na različne zakonodajne ureditve in politike, obstajal predvsem v obliki tiska, razglednic in revij (Cocks 2012, 284). Začetek druge svetovne vojne pa je pospešil liberalizacijo seksualnih norm in hkrati omogočil dokončno ekspanzijo pornografije v industrijo. V skladu s kulturnim trendom so različne revije bolj odkrito začele proizvajati eksplicitne vsebine, sprva namenjene predvsem vojakom na fronti. Do konca vojne pa so bile pornografske revije že v polnem

vzponu (Lane 2001, 22–23). V šestdesetih letih prejšnjega stoletja se je pornografija razcvetela kot ena izmed mnogih novih svoboščin, ki so danes poznane pod skupnim imenom seksualne liberalizacije (McElroy 2002, 151). Zlato obdobje pornografije med letoma 1957 in 1973 je bil čas, ko se je pornografija dokončno uveljavila kot industrija. Spreminjanje seksualnih norm je omogočilo produkcijo in široko distribucijo eksplicitnih materialov, ki so se iz publikacij razširili tudi na druga področja. Do konca šestdesetih let so se že pojavili barvni filmi, hkrati pa je naraslo število teatrov, ki so predvajali pornografske filme. Ob vzponu televizije je udeležba v kinodvoranah posledično padala, zato si je industrija s ponudbo skritega na televiziji prizadevala pridobiti gledalce. Največji uspeh pornografske industrije predstavlja film *Globoko grlo* (angl. *Deep Throat*), ki je izšel leta 1973 in še danes velja za finančno najbolj uspešen pornografski film v zgodovini. Kmalu pa sta rast pornografije pospešila tudi ekonomski potencial videokaset in razvoj kabelske televizije, ki sta omogočala ogled pornografije v zasebnosti doma (Lane 2001, 24–33).

S prihodom prvega računalnika na množični trg leta 1981 se je pojavila tudi prva računalniška pornografija, ki je obstajala v obliki besedila. Z razvojem tehnologije pa so se začele pojavljati sprva enostavne grafične risbe, kasneje pa že kvalitetnejše fotografije (Butterworth v Jackson in Scott 1996, 315). Z razvojem svetovnega spleta leta 1994 in z ustanovitvijo prvega grafičnega brskalnika leto dni kasneje pa je distribucija pornografije na internetu postala zelo enostavna in predvsem dobičkonosna (Lane 2001, 34).

Proizvodnja in distribucija spolno eksplicitnega materiala se je iz prepovedane obrti razvila v stabilno in dobro izpopolnjeno masovno proizvodnjo, ki ustvarja ogromne letne prihodke. Hkrati z novimi komunikacijskimi tehnologijami se je trg spolno eksplicitnega materiala preoblikoval v množični trg, ki zagotavlja dosegljivo obliko zabave za vse potrošnike (Weaver 1993, 284). Poleg tega pa nove medijske tehnologije digitalnih fotoaparatorov in kamer ter interneta skoraj vsakemu posamezniku omogočajo ustvarjanje in distribucijo svoje pornografije, kar se kaže tudi v poskoku amaterske pornografije kot ene izmed dominantnih oblik pornografskega materiala (Hardy 2009, 10–11).

Potrošnja pornografije se je v zadnjih letih močno povečala, kar je v veliki meri posledica dostopnosti in anonimnosti, ki ju nudi internet (Short in drugi 2012, 21). V letu 2006 so globalni prihodki pornografije presegli 93 milijard dolarjev oziroma približno 70 milijard evrov. Obenem pa je ocenjeno, da je v tistem času le 20% potrošnikov plačevalo za ogled internetne pornografije, kar kaže na izredno velike količine uporabe pornografije. Prav tako je

ocenjeno, da vsako sekundo na internetu išče pornografske materiale kar 28.000 ljudi. Povečanje dostopa do interneta v kombinaciji z vse večjo uporabo pornografije kaže na obseg, v katerem napredne tehnologije z dostopnostjo, anonimnostjo in dosegljivostjo poganjajo pornografijo (Lambert in drugi 2012, 411).

Z razvojem tehnologije se je internetna pornografija prenesla tudi na mobilne telefone in tablične računalnike. Do leta 2015 naj bi mobilne vsebine za odrasle dosegle 2.8 milijard dolarjev letno, torej približno dve milijardi evrov. Zaradi količine brezplačne pornografije na spletu so se globalni prihodki pornografije od leta 2007 zmanjšali kar za polovico. Hkrati pa internetna pornografija še vedno ustvarja letni profit v višini treh milijard dolarjev oziroma dobrih dveh milijard evrov, ob dejstvu, da zgolj 10% ljudi plačuje za internetno pornografijo. V času pisanja diplomskega dela je število iskanj pornografije v letu 2014 skorajda že doseglo 1.2 milijarde iskanj, številka pa iz sekunde v sekundo le še povečuje (Pornography Statistics: Annual Report 2014).

3 TEORIJE PORNOGRAFIJE

Teorije, ki razlagajo pornografijo se v grobem delijo na tiste, ki jo kritizirajo in so proti njej ter tiste, ki jo zagovarjajo. V okviru anti-pornografskih teorij sta najbolj vplivni konservativno-moralistična in feministična teorija, medtem ko na drugi strani najbolj izstopa liberalna teorija pornografije.

3.1 Anti-pornografske teorije

Anti-pornografska perspektiva pornografije na splošno temelji predvsem na puritanskih idejah, v katerih so duhovne in moralne vrednote povezane s sumničavostjo do čutnih užitek, ki naj bi med drugim negativno vplivali tudi na družino in predanost delu (Smith in Attwood 2014, 12). Anti-pornografsko razumevanje avtentičnosti je močno povezano z idejo spolnosti kot nekaj odgovornega, zasebnega, čustvenega, posebnega in celo svetega, kar pa je v nasprotju s pornografskim popredmetenjem in čustveno oddaljenostjo (Maina 2014, 183).

Moralno konservativne in nekatere religijske perspektive so prepričane, da pornografija škodi družbi na splošno. V okviru teh perspektiv je pornografija opredeljena kot anarhična in moteča sila, ki ogroža moralne in etične vrednote, ki ohranjajo družbo (McNair 2014, 161). Konservativno-moralistična teorija v okviru pornografije velja za avtoritarno teorijo in temelji na judovsko-krščanski teologiji. Glede na to teorijo so prezentacije seksa škodljive, saj so v

nasprotju z brezčasnimi pravili vedenja, določenimi s strani verskih avtoritet oziroma boga. Izpostavljenost spolno eksplicitnim materialom v tem pogledu preveč poudarja spolnost in individualno spolno zadovoljitev, kar pa spodbuja prepovedane fantazije in zmanjšuje pomen poroke. Javno prikazovanje spolnosti velja za škodljivo, saj je spolnost opredeljena kot zasebno dejanje, vsakršne upodobitve pa pri uporabnikih lahko ovirajo njihovo sposobnost omejevanja seksualnega obnašanja v okviru zasebnega in tradicionalno moralno sprejemljivega. V konservativno-moralističnem interesu ohranjanja družbene morale in reda mora biti javno prikazovanje spolnosti regulirano, saj v nasprotnem primeru ogroža družbo (Linz in Malamuth 1993). V njihovem pogledu je država namreč dolžna spodbujati pozitivno svobodo z ustvarjanjem pogojev za avtonomijo, ki hkrati vključuje tudi spodbujanje zaželenih in odvrčanje od nezaželenih izbir (Easton 1994, 48).

Prva radikalna feministična skupina (angl. New York Radical Women) je bila ustanovljena leta 1967, kar predstavlja postopno usmerjanje žensk h kritiki pornografije. Radikalne feministke pornografijo kritizirajo na številnih točkah, vendar pa za najpomembnejšo obtožbo velja, da pornografija predstavlja nasilje nad ženskami (McElroy 2002, 152). Anti-pornografska feministična teorija vse od pornografskih vojn v osemdesetih letih trdi, da izpostavljenost pornografiji spodbuja sovražen odnos do žensk, zaradi česar krepi patriarhijo (McNair 2014, 161). Feministična teorija pornografije temelji na tezi, da je širjenje idej pogosto konstrukt najmočnejših članov družbe. Ker je moč v družbi neenakomerno porazdeljena, imajo samo moški moč, da svoje predstave o primernih seksualnih odnosih med moškimi in ženskami vsiljujejo ženskam. Pornografija, ki ženske prikazuje kot prostitutke in spolne objekte, za feministično teorijo velja kot sredstvo moških za ohranjanje kulture moške dominacije in ženske podrejenosti. Pornografija s tovrstno reprezentacijo podcenjuje in ponižuje ženske, hkrati pa pospešuje oblikovanje prepričanja, da so ženske v prvi vrsti objekt za seksualno zadovoljstvo moških. Vendar pa regulacija pornografije ne sme biti vladno sredstvo za ohranjanje javne morale ali spodobnosti v imenu javnega neodobravanja, temveč bi se regulacija morala usmeriti na ženske v smislu preprečevanja spolnega nadlegovanja in napada ter diskriminacije (Linz in Malamuth 1993). Feminističen boj za regulacijo pornografije je utemeljen na spoznanju, da pornografija prispeva k oblikovanju ozračja, kjer je ženska sposobnost razvoja močno spodkopana prav zaradi pornografskega materiala, ki poudarja žensko podreditev in nespametno naravo (Easton 1994, 48).

Pri tem pa se pojavlja ironija, saj se, medtem ko razprava o pornografiji še vedno buri duhove v feminističnih krogih, čedalje večje število žensk odloča, da postanejo tako potrošnice kot tudi ustvarjalke pornografije. Po nekaterih ocenah naj bi bilo od vseh izposojevalcev odraslih video posnetkov skoraj petdeset odstotkov žensk, hkrati pa mnoge izmed najbolj priljubljenih spletnih strani za odrasle vodijo prav ženske (Lane 2001, 105).

3.2 Pro-pornografske teorije

Liberalna perspektiva se pri razpravi o pornografiji osredotoča na ideje o blagostanju, dobrem življenju, individualni svobodi in enakosti (Smith in Attwood 2014, 12). Tako pornografijo obravnava kot možnost, ki služi v imenu uresničevanja svobode izbire (Easton 1994, 49). V skladu s tem temelji na tezi, da posameznik ni odvisen od avtoritarnih podob, temveč je kot racionalno bitje sposoben ločiti resnico od laži, dobro od slabega in izbrati med boljšimi in slabšimi alternativami. Glede na liberalno teorijo so koncepti dobrega in zla kulturno definirani, kar v praksi pomeni, da kar se danes šteje za obsceno in nespodobno, lahko jutri velja že za erotično umetnost. Liberalna teorija o pornografiji trdi, da je spolno ekspliciten govor posledica dejstva, da smo ljudje naravno seksualni in da prost pretok idej o spolnosti pripomore k doseganju posameznikovega polnega potenciala. V okviru te perspektive spolno ekspliciten material na splošno predstavlja družbeno koristno obliko izražanja, ki okoli različnih seksualnih interesov ustvarja svet fantazij. Prost dostop do širokega spektra informacij o spolnosti pa ljudem omogoča sprejemanje racionalnih odločitev o primernem spolnem vedenju znotraj njihove kulture. Dokler prejemnik spolno eksplicitnih sporočil svoje vedenje omejuje v okviru zasebne dejavnosti ali deluje zgolj s soglasjem partnerja, družba nima pravice do poseganja, vlada pa le v primeru, da potrošnik krši pravice drugega posameznika (Linz in Malamuth 1993).

Kljub bolj ali manj utemeljenim argumentom o škodljivosti pornografije pa obstajajo tudi enako veljavni argumenti o seksualni, politični in družbeni koristi pornografije, še posebej za ženske (Orlowski 2012). Leta 1966 je bila ustanovljena Nacionalna organizacija za ženske (angl. National Organization of Women), ki se je nagibala k liberalnim političnim načelom in izrecno branila pravico do pornografije in prostitucije (McElroy 2002, 152). Pornografija ženskam omogoča izhodiščno sredstvo za izražanje, obliko literature za izobraževanje in orodje, s katerim lahko posredujejo svoja čustva. V tem pogledu naj bi pornografija prispevala k demedikalizaciji ženske seksualnosti, saj ženskam omogoča upor proti poskusom označevanja njihovih seksualnih dejanj in želja kot bolezni. Pornografija ženskam predstavlja

zasebno sredstvo za pridobitev znanja o seksu brez dejanske spolne interakcije. Odprta komunikacija ima ključno vlogo pri demedikalizaciji ženske seksualnosti in pornografija širi nove ideje ter spodbuja dialog med ženskami glede spolnosti in seksualnosti. Pornografija predstavlja pozitiven način učenja o spolnosti in seksualnosti tako za ženske kot tudi moške, saj z njo lahko pridobijo znanje brez dejanskega sodelovanja v spolnem aktu, kar pa med drugim preprečuje tudi izpostavljenost spolno prenosljivim boleznim in nezaželeni nosečnosti (Orlowski 2012). Pornografija so besede in podobe, nad katerimi zakon nima nobene pristojnosti regulacije oziroma prepovedi. Poleg tega pa zakon nima pravice do ukazovanja ženskam, kaj naj storijo z njihovimi lastnimi telesi tako pri ustvarjanju kot tudi potrošnji pornografije. Na osebni ravni mora vsaka ženska individualno delovati kot njen lastni cenzor in ugotoviti, kaj je nesprejemljivo in kaj primerno ali ponižujoče (McElroy 2002).

4 RAZISKOVANJE PORNOGRAFIJE

Obstoj pornografije hkrati s priljubljenostjo spremlja tudi bojazen, da bo njena domnevno obscena vsebina pokvarila mainstream kulturo, kar je spodbudilo tudi veliko pravnih poskusov za preprečevanje njene invazije v kulturo. Kot odgovor na to zaskrbljenost pa so si družboslovci predvsem med šestdesetimi in devetdesetimi leti prejšnjega stoletja prizadevali raziskati družbene in psihološke učinke pornografije. Pri tem je šlo predvsem za raziskovanje hipotetične vzročne zveze med pornografskimi reprezentacijami seksualnosti in posledicami v realnem svetu, kot sta moralna degeneracija in povečana stopnja spolnega nasilja (Hardy 2009). Pozornost na spolno eksplicitna dela se je pričela v šestdesetih letih, od kadar lahko zasledimo postopni razvoj raziskav, ki se osredotočajo na zgodovino pornografije, analizo njene produkcije in porabe, estetiko, pomen za posebne ciljne skupine in njeno mesto v sodobni kulturi. Znanstveni interes za pornografijo izhaja tudi iz tehnoloških sprememb, ki so povzročile širjenje pornografskega trga in njegove dostopnosti (Attwood in Smith 2014, 1).

Raziskave o vplivu pornografije lahko razdelimo v različne tipe, in sicer glede na vrsto raziskave in vrsto učinka, ki ga preučuje. Glede na vrsto učinka, ki ga študija preučuje se večina raziskav osredotoča na posameznikova prepričanja in/ali na vedenje. Eksperimentalne študije, pogosto izvedene v laboratorijskih razmerah, raziskujejo vpliv izpostavljenosti pornografije na posameznikova načela ali vedenje. Poleg teh so pogoste tudi korelacijske študije, ki raziskujejo morebitna razmerja med uporabo pornografije in načeli oziroma vedenjem, ter longitudinalne študije, ki pa preučujejo uporabo spolnih vsebin v povezavi s časovno dinamiko (Flood 2010, 166).

Eno ključnih vprašanj za raziskovanje pornografije je torej preučevanje njenih učinkov. Vse od šestdesetih let prejšnjega stoletja so raziskovalci iskali dokaze za vzročno-posledični odnos med pornografijo in predvsem moškimi prepričanji in vedenjem (McNair 2014). Študije o uporabi pornografije pa so ravno zaradi tega še vedno pomanjkljive, saj se v veliki meri osredotočajo le na pomen pornografije za njene uporabnike in kako so ti vključeni v vsakdanje življenje. Pri tem se raziskovanje koncentrira predvsem na specifične skupine kot so na primer mladi in ženske (Smith in Attwood 2014, 14).

Kljub dolgi zgodovini raziskav o spolno eksplicitnih materialih, je veliko teh študij zastarelih zaradi pomembnih tehnoloških sprememb, ki so drastično spremenile dostopnost do pornografije. Poleg tega pa se raziskave o pornografiji tradicionalno osredotočajo na morebitne povezave med tovrstnimi vsebinami in spolnim vedenjem ali nasiljem, spolno prisilo ali zasvojenostjo (Morgan 2011, 520). Skladno s povečanjem števila trditev tako o pozitivnih kot tudi negativnih učinkih pornografije pa se je v zadnjem desetletju zanimanje za pornografijo še dodatno povečalo (Attwood in Smith 2014, 2).

Fokus raziskovanja pornografije se razlikuje tudi glede na teoretsko podlago, iz katere izhaja. To pomeni, da znanstveno raziskovanje v okviru teorij, ki razlagajo pornografijo in njene učinke, deluje po teoretskih načelih. V okviru moralno-konservativne teorije pornografije se raziskovanje osredotoča predvsem na posameznikove reakcije ob spolno eksplicitnem materialu ter na povezavo med izpostavljenostjo pornografiji in posledičnim spodkopavanjem tradicionalnih prepričanj o spolnosti in vere v moralne institucije v družbi. Raziskovalci pod vplivom feminističnih predpostavk preučujejo subtilnejše učinke, kot so na primer oblikovanje negativnih stališč do žensk, omejevanje ženskih vlog, prepričanje v mite o posilstvu in ravnodušnost do nasilja nad ženskami. Poleg tega pa se feministične raziskave pornografije dotikajo tudi vpliva pornografskega sporočila na ženske gledalke, predvsem na njihovo samopodobo, občutek degradacije ter psihološke in emocionalne reakcije po izpostavljenosti spolno eksplicitnim materialom. Konsistentno s predpostavki liberalne teorije pa se družboslovno raziskovanje v tem okviru osredotoča predvsem na potencialno pozitivne učinke izpostavljenosti pornografskim gradivom, ki naj bi nudili način sproščanja spolnih nagonov brez povzročanja škode drugim (Linz in Malamuth 1993).

Različni pogledi kulturnega, ekonomskega, političnega, feminističnega, umetniškega, psihološkega, medicinskega in medijskega diskurza prispevajo k preučevanju pornografije, vendar pa vsak od njih pogosto vključuje tudi določene koncepte z implikacijami, zgodovino

in problematiko. Vse to pogosto rezultira v sovražnosti med različnimi pristopi, čeprav raziskovanje pornografije potrebuje prav interdisciplinarnost (Attwood in Smith 2014, 3).

Pri raziskovanju vpliva pornografije se pojavljajo tudi številni metodološki problemi. Poleg problematike vzpostavljanja vzročne povezave med uporabo pornografije in negativnimi posledicami, je problematičen tudi raziskovalčev dostop do informacij. Za namene anketiranja je težko pridobiti reprezentativen vzorec populacije, na podlagi katerega bi lahko rezultate tudi posplošili. Prav tako pa so uveljavljene metode sociološkega raziskovanja težko aplikativne v študijah spolne industrije (Easton 1994). Ena izmed nedavno uveljavljenih metodologij za analizo učinkov pornografije je samoocenjevanje prepričanj o tem, v kolikšni meri uporaba pornografija vpliva na posameznike. Vendar pa se je pri tem pristopu potrebno zavedati določenih omejitev (McKee 2007), saj obstaja možnost tako imenovanega »učinka tretje osebe« oziroma pripisovanje večjega vpliva medijev na druge osebe. Ker velja splošno prepričanje ljudi, da so relativno imuni na škodljive učinke medijskih vsebin, lahko v primeru raziskovanja pornografije pričakujemo omejene negativne samoocene (Hald in Malamuth 2008), ker ljudje praviloma menijo, da ima pornografija več negativnih vplivov na druge kot na njih same (Döring 2009, 1094).

5 VPLIV PORNOGRAFIJE

V okviru pojasnjevanja osnovne interakcije med vsebino pornografije in posledicami izpostavljenosti se je razvilo veliko različnih teorij, med katerimi prevladujejo tri perspektive. Vsem je skupno načelo, da zgolj opazovanje spolnega vedenja lahko vpliva na spolna prepričanja, pričakovanja in fantazije ter posledično tudi na spolno vedenje. Vseeno pa se razlikujejo glede na moč in naravo vpliva izpostavljenosti pornografskim materialom. Prva perspektiva je model spolne komunikacije, kjer je pornografski material pojasnjen kot preprosta zabavna komunikacija, ki se nanaša na spolno vedenje in nima negativnih posledic. V tem pogledu naj bi pornografija opravljala pozitivno funkcijo, saj služi kot pomemben izobraževalen in/ali terapevtski pripomoček, ki spodbuja spolno zadovoljstvo in izkoreninjenje puritanskega odnosa do seksa. Pri tem je učni proces predpostavljen kot selektiven, saj potrošniki prepoznajo pornografske vsebine kot fiktivne reprezentacije, zaradi česar pa spolno eksplicitni materiali ustvarjajo zgolj minimalne negativne posledice. V okviru feminističnega modela spolne brezčutnosti naj bi pornografski materiali spodbujali škodljivo dožemanje ženske seksualnosti, sovražnost do žensk in nasilje med spoloma. Spolno eksplicitni materialni namreč prikazujejo ženske kot promiskuitetne in spolno hiperaktivne,

kar pa vodi do popačene slike ženske seksualnosti. Izpostavljenost tovrstnim materialom torej ustvarja negativno dojetanje žensk, pomanjkanje spoštovanja do žensk kot oseb in na koncu vodi celo do asocialnega vedenja, ki zajema tako spolno diskriminacijo kot tudi posilstvo. Tretji vidik pa je model desenzibilacije nasilja, ki izhaja iz predpostavke, da so le očitni prikazi žensk kot žrtev prisile, agresivnosti in nasilja tisti, ki vplivajo na asocialen odnos in vedenje do žensk. Tipično spolno eksplicitne prezentacije pa ne spodbujajo negativnega odnosa ali vedenja, razen v primeru kombinacije s podobami nasilja (Weaver 1993).

Obstaja precej raziskovalnih dokazov, ki kažejo na to, da ima izpostavljenost sodobnim spolno eksplicitnim materialom predvsem negativne učinke. V tem smislu naj bi pornografija stopnjevala nastanek in krepitev neustreznih oziroma nezaželenih percepcij in odnosa do žensk tako v seksualnem kot tudi ne-seksualnem kontekstu. Dolgotrajna izpostavljenost pornografiji naj bi privedla tudi do trivializacije posilstva kot kaznivega dejanja, pretiranih percepcij o razširjenosti večine spolnih praks, povečane brezbržnosti do ženske seksualnosti in povečanega nezadovoljstva s trenutnim seksualnim razmerjem, vključno z zmanjšano stopnjo skrbi in zaupanja v partnerja (Weaver 1993).

Učinki pornografije pa so odvisni tudi od uporabnikove seksualne, emocionalne in kognitivne reakcije na tovrstne prezentacije. Večji učinek je opazen pri rednejših uporabnikih in pri osebah, ki pornografskim upodobitvam pripisujejo večjo realističnost. Ob tem pa so pomembne tudi okoliščine, vrsta materiala, trajanje in intenzivnost gledanja ter kontekst prostovoljne ali neprostovoljne vpletenosti. Pornografija predvsem za mlade zagotavlja informacije o spolnosti in seksualnosti, hkrati pa se nagiba k liberalizaciji spolnih prepričanj (Flood 2010). Pornografija postane spolna vzgoja predvsem ob pomanjkanju zadostnih informacij preko drugih virov izobraževanja. Hkrati pa pornografija nudi tudi informacije oziroma navodila ob vstopu v seksualno aktivnost in o spolnosti, ki ni zastopana v okviru formalne spolne vzgoje (Albury 2014, 173). Razlog priljubljenosti pornografije med adolescenti je prav zaradi njenega potencialnega znanja glede seksualnega obnašanja z drugimi, načinov spolne zadovoljitve partnerja in pričakovanj ob začetku spolne intimnosti (Bridges 2010, 34). Ker pornografija vpliva na spolno znanje in prepričanja, lahko hkrati tudi oblikuje ali spremeni posameznikova seksualna pričakovanja, prakse in repertoarje. Vendar pa so ti dejavniki odvisni od širokega spektra interpersonalnih in kontekstualnih vplivov, zato pornografija sama po sebi malo verjetno vpliva na posameznikovo celotno seksualno izražanje, saj je njena uporaba del večjega seksualnega prostora in eksperimentiranja (Flood 2010).

Poleg pornografije v vlogi spolne vzgoje pa so potencialni pozitivni učinki pornografije redko predmet empiričnih in teoretičnih raziskav. Zaznani pozitivni učinki pornografije so med drugim večji užitek, večje sprejemanje samega sebe, vključevanje hendikepiranih oseb, izboljšana komunikacija med spolnima partnerjema ter razširitev tradicionalnih spolnih vlog in scenarijev (Döring 2009, 1094). Poleg tega pa ima pornografija lahko terapevtsko vlogo, saj naj bi pripomogla k razvoju zdrave seksualnosti in posameznikovemu sprejetju samega sebe kot seksualnega bitja, prispeva pa tudi k izpodbijanju spolne represije ter heteroseksističnih in erotofobnih spolnih norm (Flood 2010, 169).

5.1 Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva

Naraščajoča prisotnost pornografije v mainstream kulturi v zadnjih tridesetih oziroma štiridesetih letih je vsekakor prispevala k oblikovanju sodobnih spolnih praks in izkušenj. Pornografija je tako ali drugače vplivala na način izvajanja spolnih aktivnosti tako pred objektivom kot tudi za njim (Hardy 2009, 17).

Uporaba pornografije v partnerskem razmerju je povezana tako s pozitivnimi kot tudi z negativnimi učinki. Vendar pa tudi na tem področju več raziskav dokumentira potencialne negativne učinke, ki jih ima uporaba pornografije predvsem na partnerko in partnersko razmerje. Nekatere raziskave so pokazale, da partnerji rednih uporabnikov pornografije poročajo o občutkih prevare ter manjši stopnji intimnosti in spolni aktivnosti. Uporaba pornografije je povezana tudi z višjo stopnjo nezvestobe in ločitve partnerjev ter z dojemanjem poroke kot neke vrste prisile (Olmstead in drugi 2013). Poleg tega naj bi negativno vplivala tudi na odnos do seksualne intimnosti in številnih drugih vidikov same seksualnosti, pri čemer naj bi spodbujala sprejemanje moške prevlade v intimnih razmerjih. Obenem naj bi redna izpostavljenost pornografiji vplivala tudi na posameznikovo zadovoljstvo z (intimnim) partnerjem, njegovo ljubeznijo, fizičnim videzom, seksualno radovednostjo in samo spolno aktivnostjo (Weaver 1993; Morgan 2011).

Druge raziskave kažejo na povezavo med uporabo pornografije in kakovostjo partnerske zveze, vendar z nekaterimi razlikami med spoloma. Uporaba pornografije pri moških je pogosto povezana z nezainteresiranostjo za fizično intimnost s svojim partnerjem (Poulsen in drugi 2013, 73). Moški naj bi svojega partnerja oziroma partnerko zaradi izpostavljenosti pornografiji dojemali kot manj seksualno privlačne, hkrati pa se zmanjša tudi njihovo zadovoljstvo s partnerkinim telesom (Morgan 2011, 522). Po drugi strani pa ženske pogosteje

poročajo o partnerjevem kritičnem odnosu do njih ter o vplivu pornografije na količino dejanskih spolnih odnosov (Albright 2008, 183).

Pornografija posreduje nerealne podobe in standarde glede telesa in seksualne aktivnosti, zato lahko pri gledalcih povzroči občutke negotovosti in nezadovoljstva z lastnim ali partnerjevim telesom in seksualnim življenjem (Döring 2009, 1093). Kritike pri tem se usmerjajo predvsem na prezentacije ženskih teles, ki naj bi bila zaradi večje dostopnosti in priljubljenosti pornografije podvržena trendom negovanja, predvsem glede oblikovanja oziroma odstranjevanja sramnih dlak (Albury 2014, 174).

Pozitivni učinki pornografije so v primerjavi z negativnimi učinki precej manj raziskani. Vseeno pa so opazni nekateri pozitivni učinki, kot sta povečana seksualna aktivnost in pozitiven odnos do spolnosti (Olmstead in drugi 2013, 626). Nekateri raziskave pa kažejo tudi, da je pornografija v partnerskem razmerju lahko koristna, predvsem v okviru seksualnih odnosov (Lambert in drugi 2012). Poročanje o pozitivnih učinkih pornografije je močno odvisno od sprejemanja uporabe pornografije v partnerski zvezi. Med tistimi, za katere je uporaba pornografije v partnerski zvezi sprejemljiva, je namreč večina mnenja, da ima pornografija pozitivne učinke, predvsem v smislu krepitev samega odnosa. Pozitivni učinki uporabe pornografije v partnerski zvezi se torej kažejo predvsem v izboljšanju razmerja s popestritvijo odnosa kot posledice uporabe pornografije z namenom učenja novih seksualnih tehnik ali pozicij (Olmstead in drugi 2013).

6 EMPIRIČNI DEL

V prvem delu so povzeta ključna teoretska izhodišča in ugotovitve, na podlagi katerih temelji tudi drugi, empirični del. V nadaljevanju je predstavljena lastna kvantitativna raziskava, oblikovana za potrebe preverjanja zastavljenih hipotez kot cilja diplomskega dela. Obrazložitvi oblikovanih predpostavk sledita opis metodologije, uporabljene pri izvedbi anketnega vprašalnika, ter predstavitev rezultatov raziskave, s poudarkom na preverjanju hipotez.

6.1 Cilj in namen raziskave

Namen empiričnega dela je nadgraditi teoretska izhodišča z raziskavo o vplivu pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva ter na podlagi pridobljenih podatkov narediti analizo morebitne povezave med pornografijo in oblikovanjem percepcij o spolnosti in partnerstvu.

Cilj raziskave pa je preveriti naslednji hipotezi, oblikovani na podlagi teoretskih izhodišč in ugotovitev.

Hipoteza 1: Pornografija vpliva na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu.

Glede na teoretične in empirične podatke o vplivu pornografije na različna področja posameznikovega življenja in delovanja ter glede na nekatere podatke o uporabi pornografije v partnerski zvezi, lahko sklepamo, da pornografija vpliva tudi na posameznikove percepcije o spolnosti in partnerstvu. Pozitivna oziroma negativna konotacija hipoteze je zaradi vrednotne nevtralnosti namerno izpuščena, hkrati pa je namen te hipoteze tudi določiti vrsto vpliva pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva.

Hipoteza 2: Na osebe, ki redno gledajo pornografijo, ima le-ta večji vpliv na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu.

Ugotovitve o signifikantni korelaciji med redno uporabo pornografije in več zaznanimi učinki na posameznika (Hald in Malamuth 2008; Flood 2010) lahko impliciramo tudi na vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. Z drugo hipotezo torej želimo preveriti ali ima redno gledanje pornografije večji vpliv na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu ter v povezavi z izsledki prve hipoteze ugotoviti, ali je ta vpliv v večji meri pozitiven ali negativen.

6.2 Metodologija

6.2.1 Opis merskih instrumentov

Podatki, potrebni za preverjanje hipotez, so pridobljeni s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je sestavljen iz štirih sklopov (glej Prilogo A). Uporabljen merski instrument temelji na informacijah, pridobljenih iz poglavja o metodologiji za merjenje odnosa do spolno eksplicitnih materialov iz zbornika Handbook of Sexuality-related measures (Lottes in Weinberg 1998) ter iz znanstvenega članka z naslovom Self-Perceived Effects of Pornography Consumption (Hald in Malamuth 2008). Podatki iz obeh virov so uporabljeni v tretjem sklopu anketnega vprašalnika, kjer je podan tudi podrobnejši opis oblikovanega merskega instrumenta.

Prvi sklop anketnega vprašalnika, poimenovan »partnerska zveza«, vsebuje vprašanja o spolni usmerjenosti, partnerski zvezi in zadovoljstvu s partnersko zvezo, seksualni želji po partnerju, spolni aktivnosti in splošnem zadovoljstvu s seksualnim življenjem. Na začetku tretjega sklopa o uporabi pornografije je kot pomoč pri odgovarjanju podana tudi definicija pornografije, nato pa sledijo vprašanja o gledanju pornografije, pogostosti gledanja in uporabe pornografskega materiala skupaj s partnerjem.

Tretji sklop se navezuje na stališča do pornografije in sestoji iz ocenjevalne lestvice s štirinajstimi trditvami. V izogib nesporazumom je na začetku tega sklopa podano pojasnilo o ocenjevanju trditve v povezavi s partnersko zvezo, in sicer v primeru trenutnega samskega statusa z upoštevanjem zadnje partnerske zveze. Ocenjevalna lestvica je prilagojena verzija dveh merskih lestvic iz zgoraj omenjenih virov, saj vsebuje po dve trditvi iz vsakega vira, preostale trditve pa so avtorski izdelek. Vse trditve se navezujejo na stališča do pornografije v povezavi s spolnostjo in partnerstvom ter na podlagi petstopenjske ocenjevalne lestvice merijo stopnjo strinjanja anketirancev z navedenimi trditvami. Ocenjevalna lestvice je sestavljena tako, da vrednost 1 predstavlja »nikakor se ne strinjam«, vrednost 5 pa »popolnoma se strinjam« (vmes so še vrednosti »2 – se ne strinjam«, »3 – niti niti« in »4 – se strinjam«). Vprašalnik vsebuje naslednje trditve, ki so oštevilčene glede na položaj v anketi (kot je razvidno tudi v Prilogi A):

- Q14a. Prikazane spolne prakse/scenariji v pornografiji pri meni zbujejo željo/potrebo po uresničevanju le-teh.

- Q14b. Pornografija je sprejemljiv način za poživitev spolnega življenja v partnerskem razmerju.
- Q14c. Med/po gledanju pornografije sem bolj nezadovoljen(-a) s partnerjevim/partnerkinim zunanjim videzom.
- Q14d. Pornografija pri meni sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, katerih drugače ne bi poskusil(-a).
- Q14e. Pornografija pozitivno vpliva na moje dožemanje spolnosti.
- Q14f. Pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi.
- Q14g. Pornografija pri meni povečuje seksualno željo po partnerju.
- Q14h. Seks v pornografiji je podoben seksu v realnosti.
- Q14i. Pornografija v partnerskem razmerju predstavlja neko obliko nezvestobe.
- Q14j. Pornografija prikazuje najbolj splošno razširjene spolne prakse.
- Q14k. Pornografija pri partnerju sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, za katere vem, da jih drugače ne bi poskusil(-a).
- Q14l. Če moj partner gleda pornografijo, se počutim bolj negotovo glede svojega zunanjega videza.
- Q14m. Gledanje pornografije vpliva na moje seksualno obnašanje.
- Q14n. Pornografija je na splošno negativen dodatek v spolnem življenju.

Trditve Q14d (»Pornografija pri meni sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, katerih drugače ne bi poskusil(-a).«), Q14f (»Pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi.«) in Q14k (»Pornografija pri partnerju sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, za katere vem, da jih drugače ne bi poskusil(-a).«) so delno povzete in preoblikovane iz trditve v merskem instrumentu, ki je meril pozitivne in negativne vplive pornografije na petstopenjski lestvici od "nikakor se ne strinjam" do "popolnoma se strinjam". Trditvi Q14d in Q14k sta preoblikovani iz originalne trditve »The material may provide an outlet for bottled-up sexual pressures.« (Lottes in Weinberg 1998). Trditve Q14f pa je preoblikovana iz trditve »The material can improve sex relations among adults.« (Lottes in Weinberg 1998) iz iste merske lestvice.

Drugi merska lestvica, iz katere sta povzeti trditvi Q14e (»Pornografija pozitivno vpliva na moje dožemanje spolnosti.«) in Q14n (»Pornografija je na splošno negativen dodatek v spolnem življenju.«), pa je glede na subjektivno oceno anketirancev merila vplive pornografije na spolno življenje, življenje na splošno, odnos do spolnosti, percepcije in odnos do nasprotnega spola ter na spolno znanje. Merski instrument je glede na zastavljeno

vprašanje »v kolikšni meri menite, da je vaša uporaba pornografije...« (angl. »To what extent do you believe that your consumption of pornography...«) sestavljen iz sedemstopenjske lestvice od "pornografija ni vplivala" do "pornografija je močno vplivala" (Hald in Malamuth 2008). Trditev Q14e temelji na vprašanju »Has had a positive influence on your attitudes toward sex?«, trditev Q14n pa na vprašanju »Overall, has been a negative supplement to your sex life?« (Hald in Malamuth 2008).

Vse preostale trditve (številka Q14a, Q14b, Q14c, Q14g, Q14h, Q14i, Q14j, Q14l in Q14m) pa so oblikovane na podlagi zastavljenih hipotez in predvidenih podatkov, potrebnih za izpolnitev namena in cilja empiričnega dela. Kombinacija dveh merskih lestvic in preoblikovanje v eno ocenjevalno lestvico tako omogoča preverjanje hipotez s trditvami, ki merijo zgolj vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva.

Četrti in zadnji sklop anketnega vprašalnika pa sestoji iz demografskih podatkov o spolu, letnici rojstva, kraju bivanja (zaradi večje anonimnosti raziskave je kraj bivanja razširjen na občino stalnega bivališča anketirancev), trenutnem statusu in dokončani formalni izobrazbi.

6.2.2 Zbiranje in obdelava podatkov

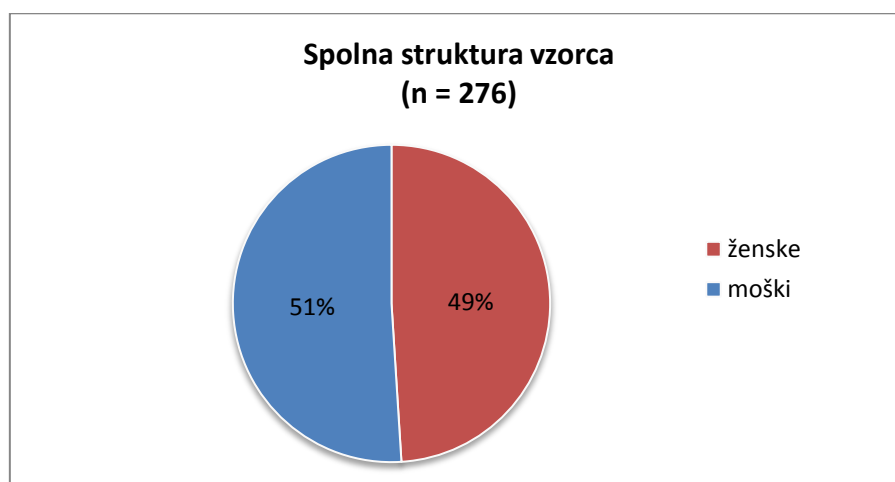
Raziskava je bila izvedena na priložnostnem vzorcu preko spletnega vmesnika za spletno anketiranje EnKlikAnketa. Anketa je bila za reševanje dostopna na spletnem naslovu <https://www.1ka.si/a/44490> od 18. junija do 25. junija 2014, posredovana pa je bila preko socialnega omrežja Facebook in ponudnika elektronske pošte Gmail.

Pridobljeni podatki v analizi so obdelani s pomočjo spletnega orodja EnKlikAnketa, programa za statistično analizo podatkov SPSS in programa za obdelavo podatkov Excel.

6.2.3 Opis vzorca

Na anketo se je odzvalo 343 oseb, vendar pa je vprašalnik do konca izpolnilo 294 oseb. Zaradi nepravilnega vpisa demografskega podatka je bila iz nadaljnje obdelave zavoljo relevantnosti podatkov izključena ena anketa. Pri končni analizi in preverjanju zastavljenih hipotez pa so upoštevani samo odgovori tistih respondentov, ki so kadarkoli v življenju gledali pornografijo –iz prvotnega vzorca je tako izvzetih 6% oseb, ki še nikoli v življenju niso gledali spolno eksplicitnih materialov. Vzorec torej vključuje 276 respondentov, od tega 135 oziroma 49% žensk in 141 oziroma 51% moških (glej Sliko 6.1).

Slika 6.1: Spolna struktura vzorca (n = 276)

Povprečna starost respondentov je 31 let, skoraj polovica (48%) je iz občine Ljubljana, sledita občina Jesenice s 27% in občina Kranjska Gora s 23%; v manjših odstotkih pa sledijo še občine Kranj, Ajdovščina, Celje, Maribor, Vrhnika, Postojna, Bled, in še nekatere druge. Večina respondentov je študentov (41%) ali zaposlenih (40%), nato sledijo še samozaposleni (8%), brezposelni (7%) in dijaki (1%), preostale 3% pa predstavlja kategorija drugo, med katerim je naveden tudi manjši delež upokoencev. Največ respondentov (49%) ima dokončano štiriletno srednješolsko izobrazbo, sledi dokončan univerzitetni študij z 29%, nato pa še dokončana višja šola (6%), dokončan magistririj (4%), dokončana poklicna šola (3%), dokončan visokošolski strokovni študij (3%), dokončan doktorat (3%), dokončana visoka šola (2%) in dokončana specializacija (1%).

6.3 Rezultati raziskave

Poleg demografskih podatkov, navedenih v prejšnjem poglavju, je anketa vsebovala tudi vprašanja o partnerskem razmerju in nekaj splošnih trditev o pornografiji, katerih najpomembnejši rezultati so navedeni v nadaljevanju.

Večina respondentov je svojo spolno usmerjenost opredelila kot heteroseksualno (89%), v manjših odstotkih pa tudi kot biseksualno (4%) in homoseksualno (3%), nekaj odstotkov pa o svoji spolni usmerjenosti ni prepričanih (3%). Večina (73%) anketirancev je bila v času anketiranja v partnerski zvezi, od katerih je 87% zelo zadovoljnih ali zadovoljnih s trenutnim partnerskim razmerjem, 10% niti zadovoljnih, niti nezadovoljnih ter 3% zelo nezadovoljnih ali nezadovoljnih. Velika večina (80%) respondentov je spolno aktivnih, s svojih seksualnim

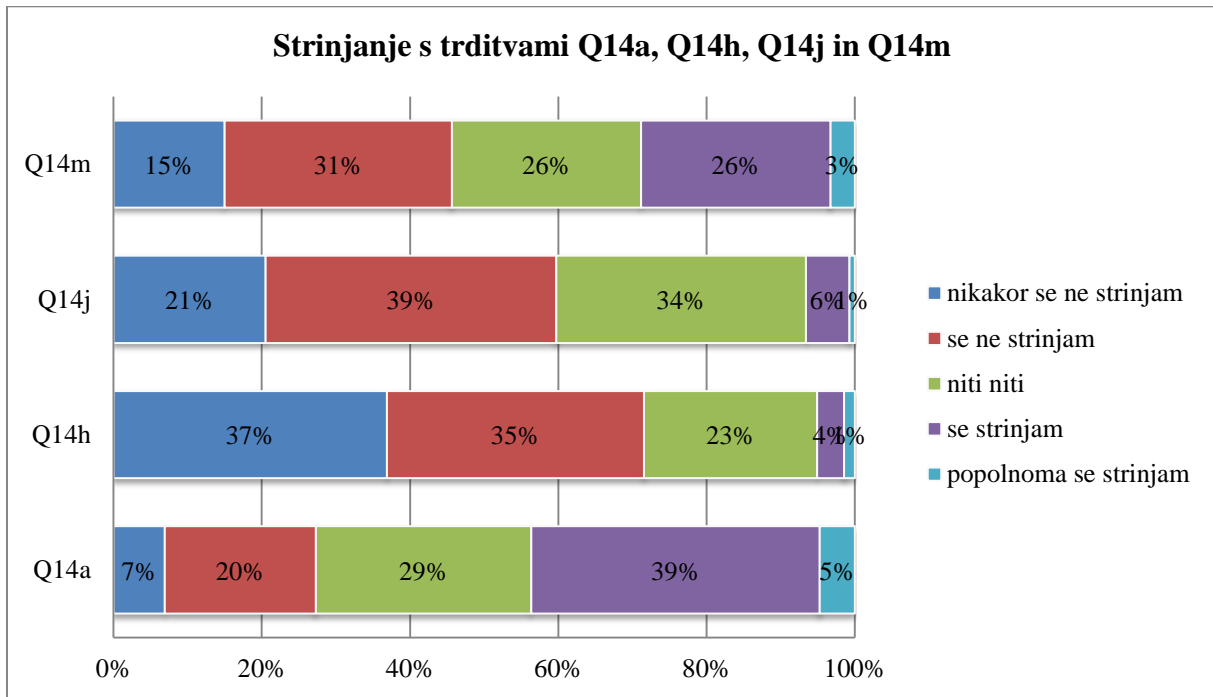
življenjem pa je na splošno zelo zadovoljnih ali zadovoljnih 72%, 19% ni niti zadovoljnih, niti nezadovoljnih ter 9% zelo nezadovoljnih ali nezadovoljnih. Kot že omenjeno, so v vzorec zajete samo tiste osebe, ki so že kdaj gledale pornografijo. V zadnjem letu so respondenti iz tega vzorca v povprečju gledali pornografijo nekajkrat na mesec, natančneje pa je 30% respondentov pornografijo gledalo nekajkrat na teden, 28% nekajkrat na leto, 24% nekajkrat na mesec, 10% nikoli in 8% več kot enkrat na dan. Pornografijo skupaj s svojim partnerjem gleda 56% respondentov, od tega vedno 3%, včasih 22% in 30% redko; 44% pa nikoli ne gleda (ali ni gledalo) pornografije s svojim partnerjem.

Nekatere trditve iz tretjega sklopa anketnega vprašalnika merijo odnos respondentov do pornografije in v njej prikazanih scenarijev. Te trditve so sledeče:

- Q14a: Prikazane spolne prakse/scenariji v pornografiji pri meni zbuja željo/potrebo po uresničevanju le-teh;
- Q14h: Seks v pornografiji je podoben seksu v realnosti;
- Q14j: Pornografija prikazuje najbolj splošno razširjene spolne prakse;
- Q14m: Gledanje pornografije vpliva na moje seksualno obnašanje.

Povprečna ocena strinjanja z navedenimi trditvami iz tretjega sklopa raziskave se z nekaj izjemami uokvirja okoli nevtralnega odgovora »niti-niti«. Vendar pa so med posameznimi trditvami opazne tudi nekatere razlike. Kot je razvidno iz spodnjega grafa (glej Sliko 6.2), so rezultati ankete pokazali, da se 44% respondentov strinja s trditvijo, da prikazane spolne prakse oziroma scenariji v pornografiji zbuja željo ali potrebo po uresničevanju le-teh (Q14a). Hkrati pa se velika večina respondentov zaveda, da seks v pornografiji ni podoben seksu v realnosti (72%; Q14h) ter da pornografija ne prikazuje najbolj splošno razširjenih spolnih praks (60%; Q14j). Vseeno pa je 29% respondentov mnenja, da gledanje pornografije vpliva na njihovo seksualno obnašanje, medtem ko se 15% s tem nikakor ne strinja. Seksualno obnašanje v anketnem vprašalniku ni definirano, zaradi česar je ta trditev in posledično tudi ocena strinjanja z njo podvržena subjektivni interpretaciji. To pa pomeni, da ne moremo sklepati v kolikšni meri in na kakšen način pornografija dejansko vpliva na seksualno obnašanje.

Slika 6.2: Strinjanje s trditvami Q14m, Q14j, Q14h in Q14a

6.4 Hipoteza 1

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati raziskave, povezani s prvo zastavljeno hipotezo, ki predpostavlja, da pornografija vpliva na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu. Trditve iz anketnega vprašalnika, ki so potrebne za preverjanje prve hipoteze, so združene glede na to ali merijo pozitivne ali negativne učinke pornografije. Poleg tega pa sta zaradi boljše preglednosti združena tudi odgovora iz ocenjevalne lestvice »nikakor se ne strinjam« in »se ne strinjam« ter odgovora »popolnoma se strinjam« in »se strinjam« v novi kategoriji »se ne strinjam« in »se strinjam«.

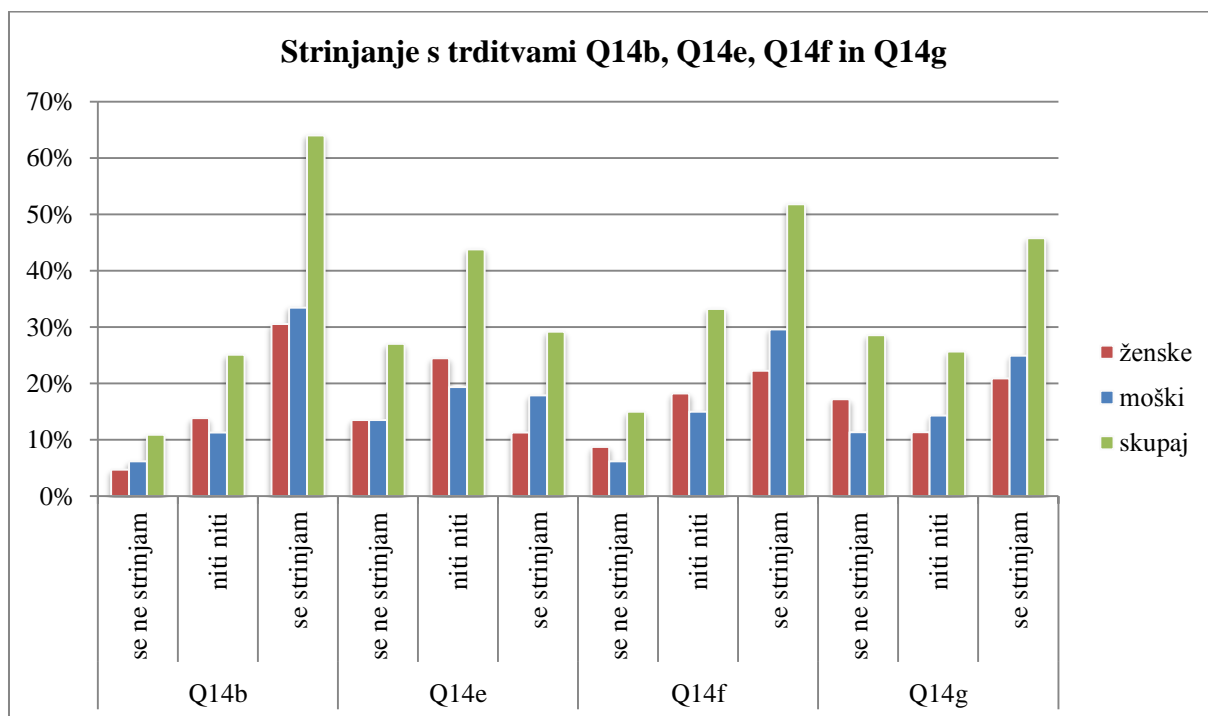
V nadaljevanju so najprej predstavljeni rezultati ocene strinjanja s trditvami, ki merijo predvsem pozitiven vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. Te trditve so:

- Q14b: Pornografija je sprejemljiv način za poživitev spolnega življenja v partnerskem razmerju;
- Q14e: Pornografija pozitivno vpliva na moje dojetanje spolnosti;
- Q14f: Pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi;
- Q14g: Pornografija pri meni povečuje seksualno željo po partnerju.

Iz spodnjega grafa (glej Sliko 6.3), ki prikazuje strinjanje z zgoraj navedenimi trditvami pozitivnega učinka pornografije, je razvidno, da se respondenti v glavnem strinjajo z večino trditev. Večina (64%) respondentov meni, da je pornografija sprejemljiv način za popestritev spolnega življenja v partnerskem razmerju (Q14b), skladno s tem pa se tudi dobra polovica (52%) strinja, da pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi (Q14f). Hkrati pa pornografija pri slabi polovici (46%) respondentov povečuje seksualno željo po partnerju (Q14g). Čeprav le 29% anketirancev ocenjuje, da pornografija pozitivno vpliva na njihovo dožemanje spolnosti (Q14e), pa drugi rezultati kažejo prav na njen pozitiven vpliv.

Iz Slike 6.3 lahko razberemo tudi, da pri ocenah strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije, ni opaznih bistvenih razlik med spoloma. Kljub temu pa podatki kažejo na statistično značilne razlike med spolom respondentov in stopnjo strinjanja s trditvami, ki merijo pozitiven učinek pornografije. Le pri trditvi, da je pornografija sprejemljiv način za poživitev spolnega življenja v partnerskem razmerju (Q14b) vrednost signifikance ($p=0,420$ – glej Prilogo B.1) ne nakazuje na obstoj statistično značilnih razlik. To pomeni, da med spoloma kljub manjšim odstopanjem za manj kot desetodstotno razliko obstajajo statistično signifikantne razlike pri dožemanju vpliva pornografije. Pri trditvi Q14f je tako opazna največja razlika med spoloma, saj se manj žensk kot moških strinja, da pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi.

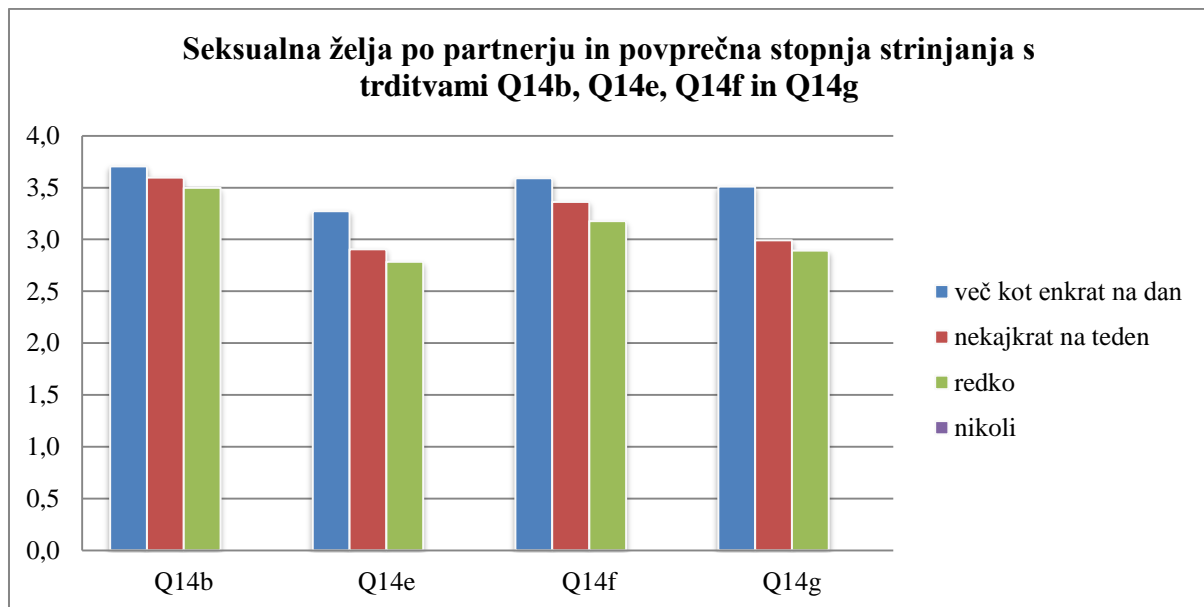
Slika 6.3: Strinjanje s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije (glede na spol)

Tako med stopnjo zadovoljstva s partnerskim razmerjem in pozitivnim vplivom pornografije kot tudi med stopnjo zadovoljstva s seksualnim življenjem in pozitivnim vplivom pornografije, ni opazne relevantne povezave. To potrjuje tudi vrednost signifikance, ki v obeh primerih kaže na statistično neznačilne razlike med stopnjo zadovoljstva s partnerskim razmerjem oziroma s seksualnim življenjem in med pozitivnim dojetjem vpliva pornografije (glej Priloge B.2 in B.3). Manjša razlika je opazna pri strinjanju s trditvijo, da je pornografija sprejemljiv način za popestritev spolnega življenja v partnerskem razmerju (Q14b). V tem primeru se s to trditvijo strinja več nezadovoljnih kot zadovoljnih s seksualnim življenjem. Kljub temu pa so razlike med stopnjami zadovoljstva tako s partnerskim razmerjem kot tudi s seksualnim življenjem premajhne, da bi bile relevantne za dodatno analizo.

Zanimiva ugotovitev na podlagi pridobljenih podatkov iz ankete je povezanost med seksualno željo po partnerju in stopnjo strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije. Čeprav razlike niso zelo velike in podatki ne kažejo na statistično značilne razlike (vrednosti signifikance v večini ne nakazujejo na statistično značilnost – glej Prilogo B.4), pa je iz spodnjega grafa (glej Sliko 6.4) razvidno, da se z manj pogosto seksualno željo po partnerju niža tudi stopnja strinjanja z vsemi navedenimi trditvami. To pomeni, da večkrat kot si respondent zaželi partnerja na seksualen način, bolj pozitivno dojema vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. Edina statistično signifikantna povezava v tem primeru obstaja med seksualno željo in pornografijo ($p=0,028$ – glej Prilogo B.4), vendar pa glede na ugotovitev, da skoraj pri polovici respondentov pornografija spodbuja seksualno željo po partnerju (Q14g) obstaja možnost, da seksualna želja po partnerju ne vpliva na pozitivnejši odnos do pornografije, temveč ravno obratno. To pomeni, da lahko pornografija pri posamezniku spodbudi seksualno željo po partnerju, kar pa nadalje prispeva k oblikovanju pozitivnega odnosa do pornografije.

Slika 6.4: Seksualna želja po partnerju in povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije

V nadaljevanju pa so predstavljeni še rezultati ocene strinjanja s trditvami, ki merijo negativen vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. Te trditve so naslednje:

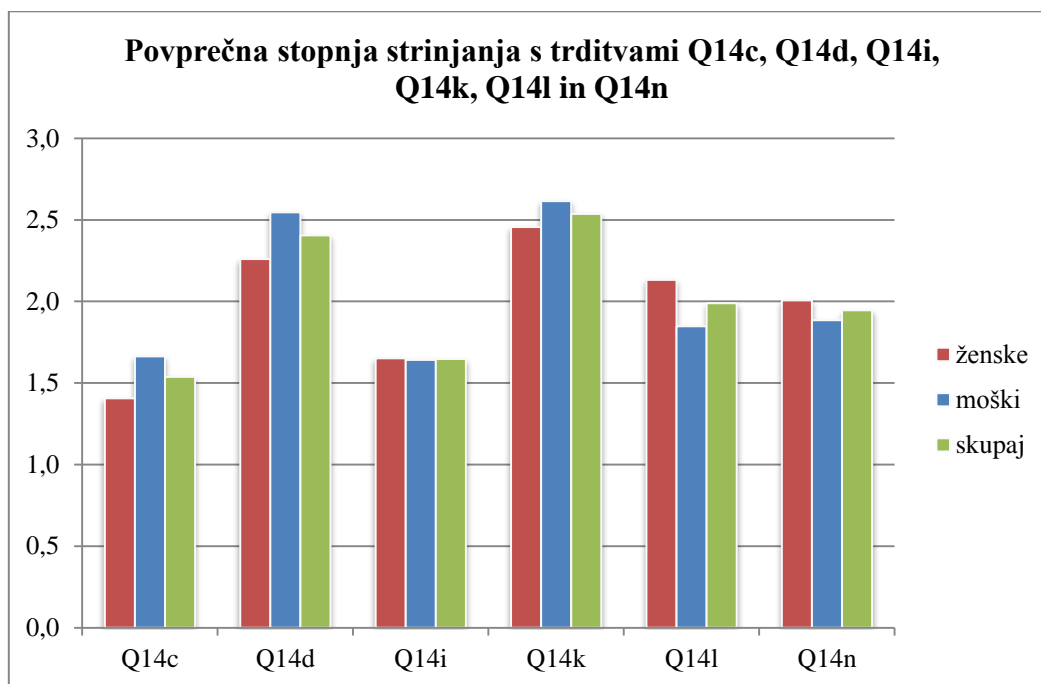
- Q14c: Med/po gledanju pornografije sem bolj nezadovoljen(-a) s partnerjevim/partnerkinim zunanjim videzom;
- Q14d: Pornografija pri meni sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, katerih drugače ne bi poskusil(-a);
- Q14i: Pornografija v partnerskem razmerju predstavlja neko obliko nezvestobe;
- Q14k: Pornografija pri partnerju sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, za katere vem, da jih drugače ne bi poskusil(-a);
- Q14l: Če moj partner gleda pornografijo, se počutim bolj negotovo glede svojega zunanjega videza;
- Q14n: Pornografija je na splošno negativen dodatek v spolnem življenju.

Rezultati trditev, ki merijo negativne učinke pornografije se v povprečju zgoščajo okoli odgovora »se ne strinjam«. Kot je razvidno iz Slike 6.5, je povprečna porazdelitev stopnje strinjanja s temi trditvami bolj raznolika kot v primeru trditev s pozitivnim učinkom pornografije, zato zaradi boljše preglednosti lahko rezultate interpretiramo na podlagi povprečnih odgovorov.

Da je pornografija na splošno negativen dodatek v spolnem življenju (Q14n) meni 7% respondentov, medtem ko se 75% s tem ne strinja. Respondenti prav tako ne poročajo o nezadovoljstvu s partnerjevim oziroma partnerkinim zunanjim videzom med ali po gledanju pornografije (Q14c), saj se s to trditvijo večina (87%) ne strinja. Podobno lahko opazimo tudi pri vplivu pornografije na samopodobo, pri čemer večina (75%) anketirancev poroča o nestrinjanju s trditvijo, da partnerjevo gledanje pornografije vpliva na občutke negotovosti glede svojega zunanjega videza (Q14l). Poleg tega pa so rezultati raziskave pokazali, da pornografija tako pri respondentih kot tudi pri njihovih partnerjih v glavnem ne sproža pritiskov za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, katerih drugače ne bi poskusili (Q14d in Q14k). S trditvijo, da pornografija sproža pritiske pri njih samih se je namreč strinjalo 21%, medtem ko je delež pri sprožanju pritiskov na partnerja še nekoliko manjši (19%). Na splošno (84%) pa prevladuje tudi prepričanje, da uporaba pornografije v partnerskem razmerju ne predstavlja oblike varanja (Q14i).

Razlike med spoloma pri ocenjevanju negativnih vplivov pornografije so tako kot pri ocenjevanju pozitivnih učinkov pornografije minimalne, a vendarle v nekaterih primerih statistično signifikantne. V okviru trditev o nezadovoljstvu s partnerjevim oziroma partnerkinim zunanjim videzom med ali po gledanju pornografije (Q14c), sprožanju pritiskov za poskušanje spolnih aktivnosti (Q14d) ter negotovosti glede zunanjega videza ob partnerjevi uporabi pornografije (Q14l) obstajajo statistično značilne razlike (glej Prilogo B.5). To pomeni, da pri navedenih trditvah, ki predstavljajo polovico vseh trditev, ki merijo negativne učinke pornografije, obstaja statistično signifikantna razlika med spoloma. Kljub večji stopnji negativnega odnosa do pornografije s strani respondentk, pa nekoliko več moških (12%) kot žensk (9%) poroča, da pornografija pri njih sproža pritiske za poskušanje novih spolnih aktivnosti. Na splošno pa rezultati kažejo, da o razlikah med spoloma v okviru strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije ne moremo sklepati o statistično signifikantnih ali statistično neznačilnih razlikah, saj se v enakem razmerju pojavljajo podatki tako o statistični značilnosti kot tudi o neznačilnosti.

Slika 6.5: Povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije (glede na spol)

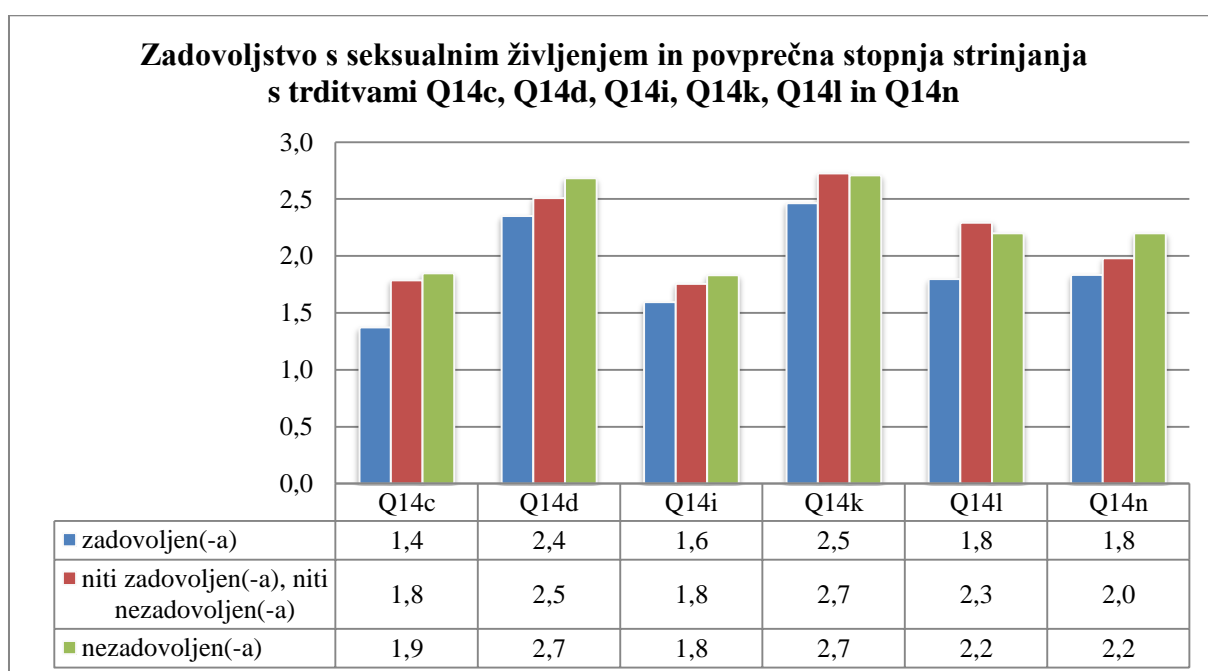
Raziskava v povezavi med zadovoljstvom s partnerskim razmerjem ter seksualnim življenjem in vplivom pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva ni pokazala poglobitnih razlik, kar potrjujejo tudi vrednosti signifikanc v obeh primerih (glej Prilogi B.6 in B.7). Zaradi boljše preglednosti sta odgovora iz ocenjevalne lestvice »zelo zadovoljen(-a)« in »zadovoljen(-a)« ter odgovora »zelo nezadovoljen(-a)« in »nezadovoljen(-a)« združena v novi kategoriji »zadovoljen(-a)« in »nezadovoljen(-a)«.

Med 73% respondenti, ki so bili v času izpolnjevanja ankete v partnerski zvezi je večina (87%) z zvezo tudi zadovoljnih. Med višjo stopnjo zadovoljstva s partnerskim razmerjem in višjo stopnjo nezadovoljstva s partnerskim razmerjem ni ugotovljene statistično signifikantnih razlik (vrednosti signifikanc potrjujejo statistično neznačilnost – glej Prilogo B.6) v oceni strinjanja s trditvami, čeprav v nekaterih primerih višja stopnja zadovoljstva predstavlja tudi višjo stopnjo nestrinjanja s trditvami, ki merijo negativen vpliv pornografije. Največje odstopanje pri odgovorih respondentov je razvidno iz nevtralnega zadovoljstva s partnerskim razmerjem, kjer se odgovori praviloma nagibajo k manjši stopnji nestrinjanja s trditvami.

Podobne ugotovitve o statistično neznačilnih razlikah lahko razberemo tudi iz spodnjega grafa (glej Sliko 6.6), ki prikazuje razmerje med stopnjo zadovoljstva s seksualnim življenjem in stopnjo strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije. Višja stopnja

zadovoljstva s seksualnim življenjem predstavlja tudi večje nestrinjanje s podanimi trditvami, vendar pa so razlike v primerjavi z nižjo stopnjo zadovoljstva s seksualnim življenjem majhne. Za razliko od zadovoljstva s partnerskim razmerjem pa v primeru seksualnega življenja odgovori pri nevtralnem zadovoljstvu ne izstopajo v tolikšni meri. Torej lahko sklenemo, da zadovoljstvo s partnerskim odnosom ali seksualnim življenjem nima relevantne vloge pri oblikovanju negativnega odnosa do pornografije in percepcij o spolnosti in partnerstvu, kar potrjujejo tudi vrednosti signifikanc, ki nakazujejo na statistično neznačilnost (glej Prilogo B.7).

Slika 6.6: Zadovoljstvo s seksualnim življenjem in povprečna stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo negativne učinke pornografije

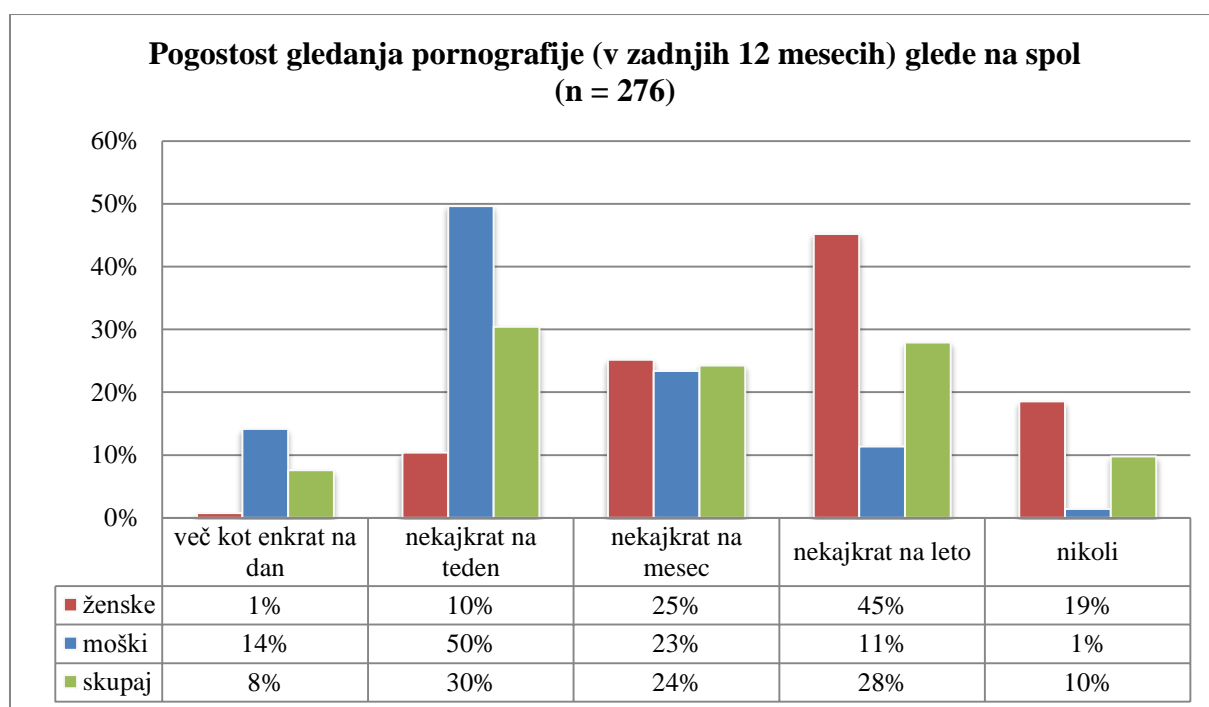
Na podlagi analize rezultatov ankete lahko prvo hipotezo, da pornografija vpliva na percepcije spolnosti in partnerstva, potrdimo. Čeprav ne moremo trditi, da ima pornografija močan vpliv na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu, pa ključne ugotovitve kažejo na to, da ima pornografija na splošno več pozitivnih kot negativnih učinkov. Pornografija v partnerski zvezi na splošno velja za sprejemljivo popestritev, ki pozitivno vpliva na seksualne odnose, saj povečuje tudi seksualno željo po partnerju. Hkrati pa ni zaznani relevantnih poročanj o negativnem vplivu pornografije v partnerski zvezi in seksualnem življenju, saj le-ta ne sproža nezadovoljstva s partnerjevim ali partnerkinim telesom in ne pritiska na poskušanje novih spolnih praks.

6.5 Hipoteza 2

V tem delu so predstavljeni rezultati raziskave, povezani z drugo zastavljeno hipotezo, da ima na osebe, ki redno gledajo pornografijo, le-ta večji vpliv na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu. Pri preverjanju druge hipoteze smo uporabili ugotovitve iz preverjanja prve hipoteze ter anketno vprašanje Q11: Kako pogosto ste v zadnjih 12 mesecih gledali pornografijo?

Kot je razvidno iz spodnjega grafa (glej Sliko 6.7) na splošno moški bolj redno gledajo pornografijo kot ženske. Polovica (50%) moških respondentov je pornografijo v zadnjem letu gledala nekajkrat tedensko, medtem ko je to počelo 10% žensk. Več kot enkrat na dan je pornografijo gledalo 14% moških in 1% žensk; v zadnjem letu pa nikoli ni gledalo pornografije 1% moških in 19% žensk.

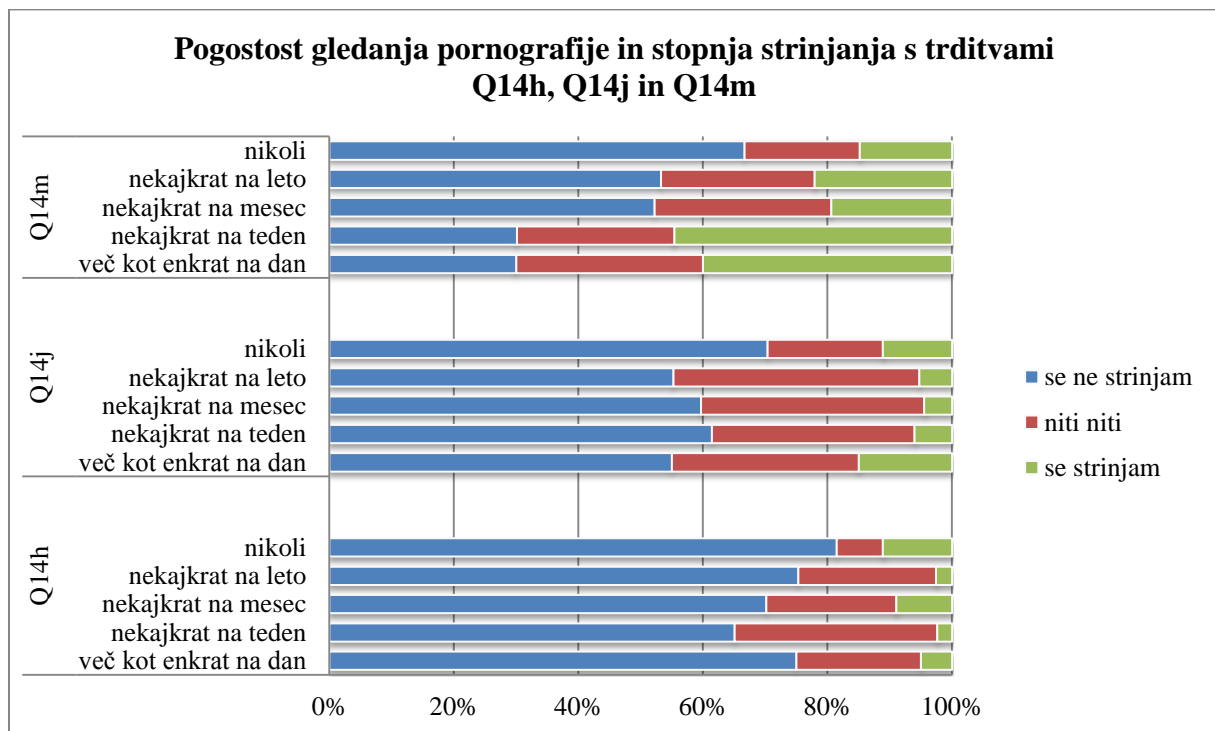
Slika 6.7: Pogostost gledanja pornografije glede na spol (n = 276)

Zaradi boljše preglednosti sta v nadaljevanju kategoriji pogostosti gledanja pornografije »več kot enkrat na dan« in »nekajkrat na teden« združeni v skupno kategorijo rednih uporabnikov pornografije. Iz Slike 6.8 je razvidno, da se respondenti, ki so v zadnjem letu redno gledali pornografijo v večji meri oziroma s 85% strinjajo s trditvijo, da gledanje pornografije vpliva na njihovo seksualno vedenje (Q14m). Kljub temu pa se večina rednih uporabnikov

pornografije zaveda, da le-ta ne prikazuje najbolj splošno razširjenih praks (Q14j) in da se seks v realnosti razlikuje od seksa, prikazanega v pornografiji (Q14h).

Slika 6.8: Pogostost gledanja pornografije in stopnja strinjanja s trditvami Q14h, Q14j in Q14m

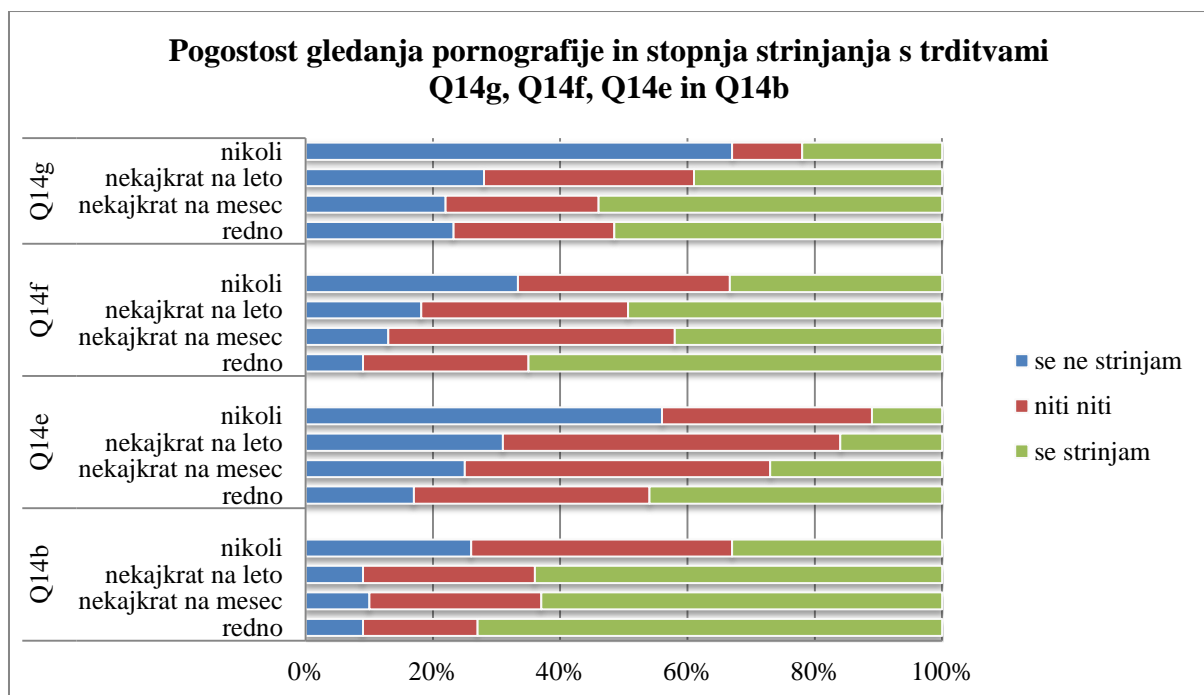
Ker smo v okviru preverjanja prve hipoteze ugotovili, da ima pornografija v večji meri pozitiven vpliv na percepcije spolnosti in partnerstva, se bomo v nadaljevanju osredotočili le na trditve, ki merijo pozitivne učinke pornografije.

Slika 6.9 prikazuje pogostost gledanja pornografije v zadnjih dvanajstih mesecih in stopnjo strinjanja respondentov s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije. Na splošno velja, da pogostejša uporaba pornografije vpliva na pozitivnejši odnos do pornografije in posledično tudi do percepcij o spolnosti in partnerstvu. Redni uporabniki pornografije se večinsko (73%) strinjajo, da je pornografija sprejemljiv način za popestritev spolnega življenja v partnerskem razmerju (Q14b), medtem ko se s to trditvijo ne strinja 33% respondentov, ki v zadnjih dvanajstih mesecih nikoli niso gledali pornografskih materialov. Redni uporabniki pornografije s 46% prav tako menijo, da pornografija pozitivno vpliva na njihovo dojetje spolnosti (Q14e). Manj pogosta kot je uporaba pornografije, večje je nestrinjanje s to trditvijo, saj 56% neuporabnikov pornografije v zadnjem letu meni, da pornografija nima pozitivnega vpliva na njihovo dojetje spolnosti. Pri tem je treba upoštevati tudi možnost, da prav to

prepričanje o negativnem učinku pornografije na posameznikovo dožemanje spolnosti vpliva na manjšo uporabo oziroma neuporabo pornografije.

V okviru uporabe pornografije v partnerskem razmerju se večina (65%) rednih uporabnikov strinja, da pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi (Q14f), medtem ko se s tem strinja tretjina (33%) neuporabnikov. Poleg tega pa pri dobri polovici (51%) rednih uporabnikov pornografija povečuje seksualno željo po partnerju (Q14g). Pri respondentih, ki nikoli niso uporabljali pornografije v zadnjem letu pa je odstotek strinjanja s tem bistveno manjši, saj trditev izpodbija 67%. Med uporabo pornografije in pozitivnimi učinki pornografije obstajajo tudi statistično signifikantne razlike, na kar kažejo vrednosti signifikance v okviru vseh trditev, ki merijo pozitiven vpliv pornografije ($p=0,000$ – glej Prilogo C.1).

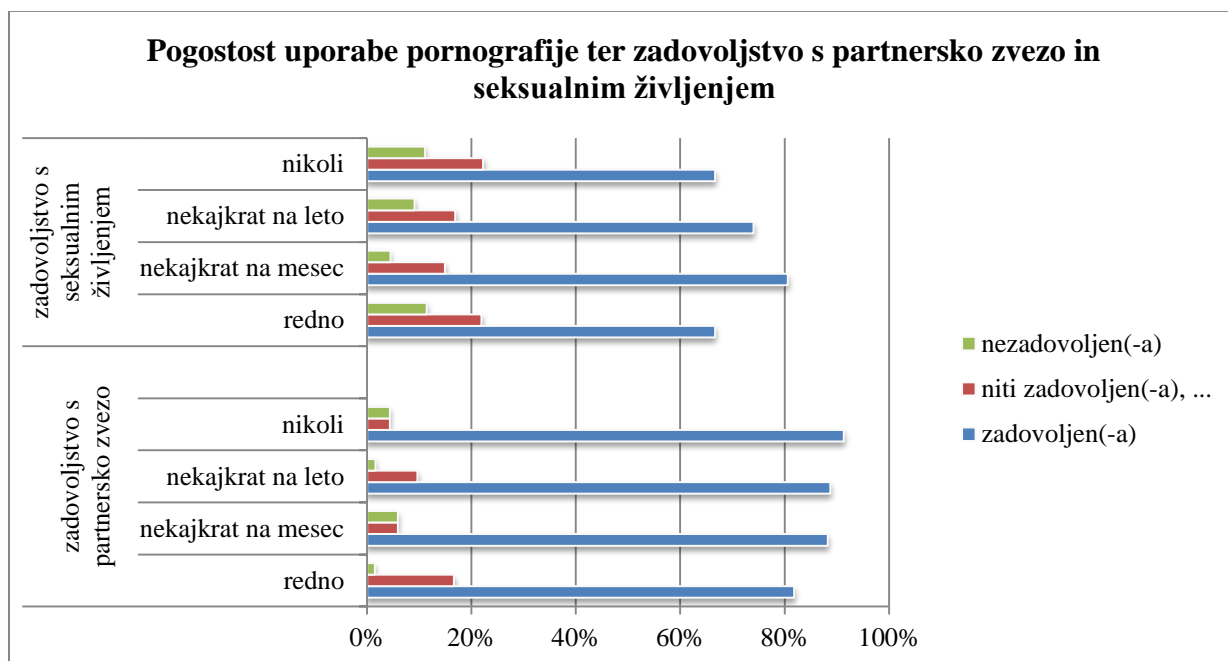
Slika 6.9: Pogostost gledanja pornografije in stopnja strinjanja s trditvami, ki merijo pozitivne učinke pornografije

Spodnji graf (glej Sliko 6.10) prikazuje pogostost gledanja pornografije v zadnjih dvanajstih mesecih ter zadovoljstvo s trenutno partnersko zvezo in seksualnim življenjem respondentov. Podatki oziroma vrednosti signifikanc kažejo, da med uporabo pornografije ter zadovoljstvom s partnersko zvezo in seksualnim življenjem ni statistično signifikantnih razlik (glej Prilogo C.2). Iz Slike 6.10 pa je razvidno, da redna uporaba pornografije v primerjavi z drugimi vpliva na manjše zadovoljstvo s partnersko zvezo, čeprav je tudi med rednimi uporabniki

večina (82%) zadovoljnih s trenutno partnersko zvezo. Zadovoljstvo s partnersko zvezo je pri osebah, ki v zadnjem letu nikoli niso gledale pornografije večje le za nekaj odstotkov (9%). V okviru pogostosti gledanja pornografije in zadovoljstva s seksualnim življenjem pa tako redni uporabniki kot tudi neuporabniki pornografije poročajo o enakem odstotku (v obeh primerih 67%) zadovoljstva s seksualnim življenjem. Največ zadovoljstva s seksualnim življenjem (81%) je opaznega pri osebah, ki pornografijo gledajo nekajkrat na mesec. Pri tem pa se je ponovno treba zavedati, da je vpliv lahko obojestranski – torej je lahko pornografija tista, ki vpliva na nižjo stopnjo zadovoljstva, lahko pa prav nezadovoljstvo vpliva na rednejšo uporabo pornografije.

Slika 6.10: Pogostost uporabe pornografije ter zadovoljstvo s partnersko zvezo in seksualnim življenjem

Na podlagi ugotovitev lahko potrdimo tudi drugo zastavljeno hipotezo, ki predpostavlja, da ima pornografija večji vpliv na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu pri tistih osebah, ki redno gledajo pornografijo. Tudi v tem primeru pa ima pornografija v večji meri pozitiven učinek na posameznikovo dožemanje spolnosti in partnerstva. Redni uporabniki pornografije poročajo o vplivu pornografije na njihovo seksualno obnašanje, vendar pa se v primerjavi z manj rednimi uporabniki pornografije v večji meri strinjajo s trditvami o pozitivnem učinku pornografije. Torej lahko sklenemo, da redna uporaba pornografije bolj pozitivno vpliva na oblikovanje posameznikovih percepcij o spolnosti in partnerstvu.

7 DISKUSIJA

Empirični del z analizo lastne kvantitativne raziskave v nekaterih pogledih nasprotuje določenim ugotovitvam, pridobljenim v okviru teoretskega dela. Čeprav je bilo v spletno raziskavo vključenih 276 oseb, kar ne zagotavlja reprezentativnosti vzorca, pa vendarle omogoča vpogled v odnos posameznikov do pornografije v okviru spolnosti in partnerstva ter ponuja dovolj podatkov za preverjanje zastavljenih hipotez. Obe hipotezi, torej da pornografija vpliva na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu ter da ima večji vpliv na redne uporabnike, smo v skladu s pričakovanji potrdili.

Prva hipoteza, ki je predpostavljala obstoj vpliva pornografije na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstva, je potrjena z ugotovitvijo o zlasti pozitivnem vplivu pornografije. Rezultati raziskave so pokazali večinsko strinjanje s trditvami o pozitivnih učinkih pornografije ter večinsko nestrinjanje s trditvami o negativnih učinkih pornografije, kar nakazuje na to, da ima pornografija v okviru dojemanja spolnosti in partnerstva v večji meri pozitiven vpliv. Večina ima uporabo pornografije v partnerskem razmerju za sprejemljivo, predvsem zaradi možnosti popestritve in izboljšanja spolnih odnosov. To potrjuje tudi raziskava *Emerging Adults' Expectations for Pornography Use in the Context of Future Committed Romantic Relationships*, ki kaže na to, da imajo tako moški kot ženske uporabo pornografije v partnerski zvezi za sprejemljivo (Olmstead in drugi 2013).

Čeprav so rezultati raziskave pokazali manj poročanja o pozitivnem vplivu na dojetje spolnosti, pa nekateri drugi dokazi kažejo na dejstvo, da uporaba pornografije vpliva na posameznikov pozitiven odnos do spolnosti in seksualnosti (Lambert in drugi 2012). Dojetje spolnosti temelji na individualni interpretaciji, kar je pri respondentih lahko povzročilo nejasnost v okviru samoocene, s čimer lahko pojasnimo manj samoocene pozitivnega vpliva pornografije na dojetje spolnosti kljub več dokazom o pravilnosti te trditve. Navkljub ugotovljeni povezavi med večjo seksualno željo po partnerju in pozitivnejšim učinkom pornografije pa je bolj smiselno domnevati, da pozitivno stališče do pornografije vzbuja večjo seksualno željo po partnerju. To pa ponovno nakazuje na pozitiven vpliv pornografije v okviru partnerskega razmerja in posledično tudi seksualnega življenja.

Obenem pa pridobljeni podatki ne nakazujejo na negativen vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. Rezultati raziskave namreč ne kažejo na to, da bi pornografija sprožala pritiske tako pri posameznikih kot tudi pri njihovih partnerjih. Hkrati pa uporaba pornografije ne povzroča nezadovoljstva z lastnim ali s partnerjevim oziroma partnerkinim

zunanjim videzom, partnerskim razmerjem in seksualnim življenjem. V tem pogledu rezultati naše raziskave nasprotujejo ugotovitvam drugih raziskav, ki nakazujejo na negativen vpliv pornografije na posameznikovo zadovoljstvo s partnerjevim ali partnerkinim zunanjim videzom (Albright 2008; Morgan 2011; Poulsen in drugi 2013). Hkrati pa se večina strinja, da pornografija ne velja za negativen dodatek v spolnem življenju ter da njena uporaba v partnerskem razmerju ne predstavlja oblike varanja, kar je možno zaslediti tudi v drugih raziskavah (Olmstead 2013). Na podlagi tega lahko sklenemo, da respondenti kot posledice pornografskih vsebin v večini nimajo oblikovanih pričakovanj do partnerjevega oziroma partnerkinega seksualnega obnašanja.

V okviru tako pozitivnih kot tudi negativnih vplivov pornografije na dožemanje spolnosti in partnerstva obstajajo nekatere razlike med spoloma. Pri tem se pojavlja več negativnega poročanja o vplivu pornografije s strani respondentk, čeprav so razlike majhne. Ne glede na rezultate raziskave Sex in America Online, ki kažejo na to, da zaradi pornografije več pritiskov za izpolnjevanje določenih spolnih praks občutijo ženske (Albright 2008), pa v naši raziskavi o tem poroča nekoliko več moških kot žensk. Minimalna razhajanja med spolom potrjuje tudi raziskava Self-Perceived Effects of Pornography Consumption, ki kaže na to, da med spoloma ni bistvene razlike glede vpliva pornografije na konstrukcijo percepcij o spolnosti in partnerstvu (Hald in Malamuth 2008).

Prav tako pa ni opazne povezave med zadovoljstvom s seksualnim življenjem in/ali partnerskim razmerjem ter oblikovanjem pozitivnega ali negativnega odnosa do pornografije in posledično tudi do spolnosti in partnerstva. Tudi rezultati raziskave Pornography Use: Who Uses It and How It Is Associated with Couple Outcomes potrjujejo, da med uporabo pornografije in seksualno kvaliteto ni posredovanega razmerja (Poulsen in drugi 2013).

Podobne ugotovitve kot so navedene v zgornjem delu so razvidne tudi pri rednih uporabnikih pornografije, kar je preverjala druga hipoteza. V primerjavi z osebami, ki pornografije ne gledajo tako pogosto, redni uporabniki v večini poročajo o več pozitivnih kot negativnih učinkih gledanja pornografije. Več rednih uporabnikov pornografije namreč poroča o pozitivnem vplivu pornografije na dožemanje spolnosti, hkrati pa je zaznana tudi večja stopnja strinjanja s trditvami o pozitivnem vplivu pornografije. Nekatere raziskave kažejo na to, da se s povečano frekvenco uporabe spolno eksplicitnih materialov lahko zmanjša stopnja zadovoljstva tako s čustveno in spolno kakovostjo partnerskega razmerja kot tudi s seksualnim življenjem na splošno (Döring 2009; Morgan 2011). Rezultati naše raziskave pa

potrjujejo zgolj del o rednejši uporabi pornografije in manjšem zadovoljstvu s partnersko zvezo, čeprav so razlike malenkostne. Na splošno torej lahko sklenemo, da obstaja korelacija med rednejšo uporabo pornografije in več pozitivnimi učinki na posameznika, kar potrjuje tudi raziskava *Self-Perceived Effects of Pornography Consumption* (Hald in Malamuth 2008). Zaradi zaznane rednejše uporabe pornografije pri moških tako v naši raziskavi kot tudi v večini drugih raziskav (Hald in Malamuth 2008; Flood 2010) pa lahko sklenemo, da imajo moški v glavnem pozitivnejši odnos do vpliva pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva. To pa sovпада tudi z ugotovitvijo o razlikah med spoloma v okviru preverjanja prve hipoteze, ki nakazuje na večjo stopnjo negativnega dojetanja vpliva pornografije s strani žensk.

Ne glede na manjše razlike med spoloma pa na splošno velja, da ima pornografija pozitiven vpliv na spolnost in partnerstvo ter na njuno dojetanje. Pozitivnejši odnos do pornografije je možno pojasniti z dejstvom, da večina respondentov pornografiji ne pripisuje realističnosti, saj se zavedajo fiktivne narave prikazanih scenarijev. Podatki, pridobljeni na podlagi anketnega vprašalnika ponujajo pozitiven pogled na pornografijo in njen vpliv na percepcije o spolnosti in partnerstvu. Vendar pa se je pri analizi in interpretaciji rezultatov treba zavedati določenih omejitev raziskave. Ker ima pornografija še vedno negativen prizvok, obstaja možnost, da so ocene respondentov glede uporabe pornografije in njenih predvsem negativnih učinkov nižje kot so v resnici. V skladu s problematiko samoocenjevanja moramo upoštevati tudi možnost učinka tretje osebe, torej ponovne možnosti nižje samoocene negativnih učinkov pornografije. Poleg tega pa so učinki pornografije in stopnja strinjanja s trditvami lahko odvisne tudi od vrste pornografskega materiala, ki ga respondent uporablja, česar pa raziskava ni preverjala. Kljub nekaterim pomanjkljivostim raziskave pa lahko sklenemo, da je izpolnila cilj tako empiričnega dela kot tudi celotnega diplomskega dela.

8 SKLEP

Spolno eksplicitne upodobitve so tekom celotnega zgodovinskega razvoja, še posebej pa v tehnološki dobi interneta močno priljubljene in iskane, a hkrati podvržene raznim kritikam in neodobravanju. Korenine modernega pornografskega materiala segajo v čas pred našim štetjem, ko je bil pogled na spolnost in seksualnost očiščen vsakršnih zadržkov in negativnih prizvokov. Z razcvetom krščanstva pa so spolnost, seksualnost in spolno eksplicitne upodobitve izgubile svojo umetniško vrednost in pridobile pečat prepovedanega. Šele tehnološki napredek v prejšnjem stoletju je omogočil nepredstavljen razmah pornografije v eno izmed najbolj dobičkonosnih industrij. Z razvojem interneta in stalnim širjenjem tehnologije, ki omogočata dostopnost in anonimnost, je poraslo tudi število pornografskega materiala in njegove uporabe. Obenem pa se pojavlja vedno večje zanimanje za akademsko raziskovanje pornografije ter njenih učinkov na posameznika in družbo.

Tekom študij pornografije so se oblikovale številne teorije, ki se na splošno delijo na anti-pornografske in pro-pornografske teorije. Anti-pornografske teorije, med katere spadata tudi moralno-konservativna in feministična, se uokvirjajo okoli prepričanja, da je pornografija škodljiva in da so njeni vplivi strogo negativni. Moralno-konservativna teorija tako temelji na ideji o škodljivem vplivu pornografije na temeljne družbene in verske institucije, kar rezultira v posameznikovi nedovzetnosti za nemoralna dejanja. Feministična razlaga pornografije pa trdi, da le-ta zaradi neprimerne reprezentacije ženske seksualnosti škodi predvsem ženskam, saj jih s tovrstno upodobitvijo zgolj objektivizira in spodbuja patriarhalno urejenost družbe. Za razliko od obeh teorij pa pro-pornografske teorije v pornografiji ne vidijo škodljivosti. V tem pogledu liberalna teorija meni, da je pornografija zgolj neškodljiva fantazija, ki je seksualno osvobajajoča za uporabnike in zatorej nima negativnega vpliva.

Pornografija prav zaradi domnevnega negativnega vpliva in posledične družbene zaskrbljenosti glede njene uporabe spodbuja številne raziskave. Študije o potencialnem vplivu pornografije se v veliki meri osredotočajo zgolj na negativne učinke v smislu spodbujanja spolnega nasilja, nezaželenega seksualnega vedenja, moralne degeneracije, asocialnega vedenja, oblikovanje seksističnih stališč o ženskah ter vpliva na mlade in njihovo socializacijo. Kljub nekaterim dokazom o pozitivnih učinkih pornografije, pa raziskovanje to v veliki meri ignorira in se še vedno osredotoča na bolj ali manj negativne vplive.

V okviru percepcij o spolnosti in partnerstvu naj bi redna uporaba pornografije rezultirala v nezadovoljstvu s partnerjevim zunanjim videzom, samim partnerskim razmerjem in tudi s

seksualnim življenjem. Obenem naj bi pornografija proizvajala zaničevalno dožemanje žensk in ženske seksualnosti, kar pa naj bi spodbujalo moško dominacijo v partnerskem oziroma intimnem razmerju. Uporaba pornografije v partnerskem razmerju ima negativen vpliv tudi na partnerja, ki ne uporablja pornografije. Partnerjeva uporaba pornografskega materiala proizvaja občutke negotovosti in nezaupanja v partnerja. Po drugi strani pa nekatere raziskave potrjujejo tudi pozitivne učinke pornografije v partnerskem razmerju in v odnosu do spolnosti. Pornografija v partnerskem razmerju lahko predstavlja sredstvo za popestritev seksualnega življenja, hkrati pa naj bi konstruirala posameznikov pozitiven odnos do spolnosti in seksualnosti.

Kljub večinskemu obstoju dokazov o negativnem učinku pornografije pa empirični sklop diplomskega dela z raziskavo o vplivu pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva nakazuje ravno nasprotno. Podatki raziskave namreč kažejo na to, da ima pornografija določeno stopnjo vpliva na oblikovanje tovrstnih predstav, vendar pa je le-ta v večji meri pozitiven tako na splošno kot tudi pri rednih uporabnikih. Nekatere ugotovitve analize raziskave lahko potrdimo s sekundarnimi viri, čeprav se v več pogledih tudi razlikujejo. Razhajanja so opazna predvsem glede pozitivnega vpliva pornografije, saj manjše število študij raziskuje in navaja pozitivne učinke pornografije na posameznike. Medtem pa podatki anketnega vprašalnika podpirajo prav pozitiven odnos do pornografije in njenega vpliva na oblikovanje percepcij o spolnosti in partnerstvu.

Glede na pomanjkanje študij o pozitivnem vplivu pornografije je delo na tem področju vsekakor perspektivno in bi potrebovalo še dodatno raziskovanje. Pornografija je v določenih kontekstih brez dvoma lahko škodljiva in ima negativne posledice, vendar pa njena uporaba vključuje širok spekter različnih dejavnikov in motivov, ki vplivajo na posameznikovo oblikovanje odnosa do pornografije in implikacij njenih reprezentacij v realno življenje. Tako lahko sklenemo, da pornografija zmore predstavljati zgolj popolnoma nedolžno in predvsem neškodljivo obliko zabave za odrasle tako v individualnem kot tudi v partnerskem kontekstu.

9 LITERATURA

1. Albright, Julie M. 2008. Sex in America Online: An Exploration of Sex, Marital Status, and Sexual Identity in Internet Sex Seeking and Its Impacts. *Journal of Sex Research* 45 (2). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=57fb9849-818f-4149-aab5-ed2b3824eb%40sessionmgr110&vid=5&hid=107> (11. junij 2014).
2. Albury, Kath. 2014. Porn and sex education, porn as sex education. *Porn Studies* 1 (1–2). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/23268743.2013.863654> (18. junij 2014).
3. Attwood, Feona in Clarissa Smith. 2014. Porn Studies: an introduction. *Porn Studies* 1 (1–2). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/23268743.2014.887308> (18. junij 2014).
4. Bridges, Ana J. 2010. Methodological considerations in mapping pornography content. V *Everyday pornography*, ur. Karen Boyle, 34–49. New York: Routledge.
5. Cocks, Harry G. 2012. Reading obscene texts and their histories. *Media History* 18 (3/4). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=549d8350-a8ab-4e23-9cfa-8967789d6add%40sessionmgr115&vid=5&hid=101> (20. junij 2014).
6. Döring, Nicola M. 2009. The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15 years of research. *Computers in Human Behavior* 25 (5). Dostopno prek: <http://www.sciencedirect.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S0747563209000442#> (11. junij 2014).
7. Easton, Susan M. 1994. *The problem of pornography: regulation and the right to free speech*. London, New York: Routledge.
8. Flood, Michael. 2010. Young men using pornography. V *Everyday pornography*, ur. Karen Boyle, 164–178. New York: Routledge.
9. Garlick, Steve. 2011. A New Sexual Revolution? Critical Theory, Pornography, and the Internet. *Canadian Review of Sociology* 48 (3). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=549d8350-a8ab-4e23-9cfa-8967789d6add%40sessionmgr115&vid=7&hid=101> (21. junij 2014).

10. Hald, Gert Martin in Neil M. Malamuth. 2008. Self-Perceived Effects of Pornography Consumption. *Archives of Sexual Behavior* 37 (4). Dostopno prek: <http://search.proquest.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/docview/205939440/fulltextPDF?accountid=16468> (6. junij 2014).
11. Hardy, Simon. 2009. The New Pornographies: Representation or Reality? V *Mainstreaming Sex: The Sexualization of Western Culture*, ur. Feona Attwood, 3–18. London, New York: I. B. Tauris.
12. Jackson, Stevi in Sue Scott. 1996. *Feminism and Sexuality: a reader*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
13. Lambert, Nathaniel M., Sesen Negash, Tyler F. Stillman, Spencer B. Olmstead in Frank D. Fincham. 2012. A Love That Doesn't Last: Pornography Consumption and Weakened Commitment to One's Romantic Partner. *Journal of Social & Clinical Psychology* 31 (4). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=b4d9e3b7-a7f7-4175-bde6-904f33e884ea%40sessionmgr111&vid=9&hid=110> (20. junij 2014).
14. Lane, Frederick S. 2001. *Obscene profits: the entrepreneurs of pornography in the cyber age*. New York: Routledge.
15. Linz, Daniel in Neil Malamuth. 1993. *Pornography*. Newbury Park: Sage.
16. Lottes, Ilsa L. in Martin S. Weinberg. 1998. Attitudes Toward Erotica Questionnaire. V *Handbook of sexuality-related measures*, ur. Clive M. Davis, William L. Yarber, Robert Bauserman, George Schreer in Sandra L. Davis, 553–554. Thousand Oaks: Sage.
17. Maina, Giovanna. 2014. After The Feminist Porn Book: further questions about feminist porn. *Porn Studies* 1 (1–2). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/17503132.2014.888248> (18. junij 2014).
18. McElroy Wendy. 2002. Pornography. V *Everything you know is wrong: the Disinformation guide to secrets and lies*, ur. Russ Kick, 151–154. New York: The Disinformation.
19. McKee, Alan. 2007. The Relationship Between Attitudes Towards Women, Consumption of Pornography, and Other Demographic Variables in a Survey of 1,023 Consumers of

- Pornography. *International Journal of Sexual Health* 19 (1). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=549d8350-a8ab-4e23-9cfa-8967789d6add%40sessionmgr115&vid=13&hid=101> (14. junij 2014).
20. McNair, Brian. 2013. *Porno? Chic! How pornography changed the world and made it a better place*. New York: Routledge.
21. --- 2014. Rethinking the effects paradigm in porn studies. *Porn Studies* 1 (1–2). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/23268743.2013.870306> (18. junij 2014).
22. Morgan, Elizabeth M. 2011. Associations between Young Adults' Use of Sexually Explicit Materials and Their Sexual Preferences, Behaviors, and Satisfaction. *Journal of Sex Research* 48 (6). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=549d8350-a8ab-4e23-9cfa-8967789d6add%40sessionmgr115&vid=12&hid=101> (15. junij 2014).
23. Olmstead, Spencer B., Sesen Negash, Kay Pasley in Frank D. Fincham. 2013. Emerging Adults' Expectations for Pornography Use in the Context of Future Committed Romantic Relationships: A Qualitative Study. *Archives of Sexual Behavior* 42 (4). Dostopno prek: <http://search.proquest.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/docview/1323975797/fulltextPDF?accountid=16468> (23. junij 2014).
24. Orłowski, Jeneanne. 2012. Beyond Gratification: The Benefits of Pornography and the Demedicalization of Female Sexuality. *The Modern American* 8 (2). Dostopno prek: <http://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1171&context=tma> (23. junij 2014).
25. *Pornography Statistics: Annual Report 2014*. Dostopno prek: <http://www.covenanteyes.com/pornstats/> (29. junij 2014).
26. Poulsen, Franklin O., Dean M. Busby in Adam M. Galovan. 2013. Pornography Use: Who Uses It and How It Is Associated with Couple Outcomes. *Journal of Sex Research* 50 (1). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=b4d9e3b7-a7f7-4175-bde6-904f33e884ea%40sessionmgr111&vid=7&hid=110> (20. junij 2014).
27. Short, Mary B., Lora Black, Angela H. Smith, Chad T. Wetterneck in Daryl E. Wells. 2012. A Review of Internet Pornography Use Research: Methodology and Content from

- the Past 10 Years. *CyberPsychology, Behavior & Social Networking* 15 (1). Dostopno prek: <http://eds.b.ebscohost.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=b4d9e3b7-a7f7-4175-bde6-904f33e884ea%40sessionmgr111&vid=5&hid=110> (15. junij 2014).
28. Smith, Clarissa in Feona Attwood. 2014. Anti/pro/critical porn studies. *Porn studies* 1 (1–2). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/23268743.2014.887364> (18. junij 2014).
29. Weaver, James. 1993. The Social Science and Psychological Research Evidence: Perceptual and Behavioural Consequences of Exposure to Pornography. V *Pornography: women, violence and civil liberties*, ur. Catherine Itzin, 284–309. Oxford: Oxford University Press.

PRILOGE

PRILOGA A: Anketni vprašalnik

Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva

Pozdravljeni!

Sem Neža Rabič, študentka 4. letnika Analitske sociologije na Fakulteti za družbene vede in v okviru diplomskega dela z naslovom »Vpliv pornografije na percepcije spolnosti in partnerstva« izvajam tudi kratko raziskavo na omenjeno temo. Prosim vas, da z vašimi iskrenimi odgovori na vprašanja pripomorate k izdelavi diplomskega dela. Anketa je anonimna, podatki pa bodo uporabljeni izključno za namene diplomskega dela.

Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujem!

Prosim, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q2 - 1. sklop: partnerska zveza

Q3 - Kako bi opisali svojo spolno usmerjenost?

- heteroseksualno
- homoseksualno
- biseksualno
- ne vem, nisem prepričan(-a)

Q4 - Ali ste trenutno v partnerski zvezi?

- da
- ne

IF (2) Q4 = [1]

Q5 - Kako ste na splošno zadovoljni z vašim trenutnim partnerskim razmerjem?

- zelo zadovoljen(-a)
- zadovoljen(-a)
- niti zadovoljen(-a), niti nezadovoljen(-a)
- nezadovoljen(-a)
- zelo nezadovoljen(-a)

IF (2) Q4 = [1]

Q6 - Kako pogosto si svojega partnerja zaželite na seksualen način (npr. da z njim želite imeti spolni odnos)?

- več kot enkrat na dan
- nekajkrat na teden
- redko
- nikoli
- ne želim odgovoriti

Q7 - Ali ste trenutno spolno aktivni?

- da
 ne
 ne želim odgovoriti

Q8 - Kako ste na splošno zadovoljni s svojim seksualnim življenjem?

- zelo zadovoljen(-a)
 zadovoljen(-a)
 niti zadovoljen(-a), niti nezadovoljen(-a)
 nezadovoljen(-a)
 zelo nezadovoljen(-a)

Q9 - 2. sklop: uporaba pornografije

Kot pomoč pri odgovarjanju podajam definicijo pornografije:

Pornografija je prikaz spolno eksplicitnih vsebin (npr. prikaz razgaljenih spolnih organov in/ali upodobitve spolnih aktivnosti – spolnega odnosa) preko interneta, filmov, itd., ki se uporablja z namenom spolnega vznburjenja.

Q10 - Ali ste kdaj v življenju za kakršnekoli namene gledali pornografijo?

- da
 ne

IF (4) Q10 = [1]

Q11 - Kako pogosto ste v zadnjih 12 mesecih gledali pornografijo?

- več kot enkrat na dan
 nekajkrat na teden
 nekajkrat na mesec
 nekajkrat na leto
 nikoli

IF (4) Q10 = [1]

Q12 - Ali gledate pornografijo skupaj s svojim trenutnim partnerjem (oz. z zadnjim partnerjem)?

- vedno
 včasih
 redko
 nikoli

Q13 - 3. sklop: stališča do pornografije

Q14 - Prosim vas, da glede na lestvico ocenite, v kolikšni meri se strinjate z vsako od spodaj naštetih trditev. Če trenutno niste v partnerski zvezi, pri ocenjevanju trditev, ki so povezana s tem, upoštevajte vašo zadnjo partnersko zvezo.

	nikakor se ne strinjam	se ne strinjam	niti niti	se strinjam	popolnoma se strinjam
Q14a - Prikazane spolne prakse/scenariji v pornografiji pri meni zbujejo željo/potrebo po uresničevanju le-teh.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14b - Pornografija je sprejemljiv način za	☐	☐	☐	☐	☐

	nikakor se ne strinjam	se ne strinjam	niti niti	se strinjam	popolnoma se strinjam
poživitev spolnega življenja v partnerskem razmerju.					
Q14c - Med/po gledanju pornografije sem bolj nezadovoljen(-a) s partnerjevim/partnerkinim zunanjim videzom.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14d - Pornografija pri meni sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, katerih drugače ne bi poskusil(-a).	☐	☐	☐	☐	☐
Q14e - Pornografija pozitivno vpliva na moje dojetanje spolnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14f - Pornografija lahko izboljša spolne odnose v partnerski zvezi.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14g - Pornografija pri meni povečuje seksualno željo po partnerju.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14h - Seks v pornografiji je podoben seksu v realnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14i - Pornografija v partnerskem razmerju predstavlja neko obliko nezvestobe.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14j - Pornografija prikazuje najbolj splošno razširjene spolne prakse.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14k - Pornografija pri partnerju sproža pritiske za poskušanje različnih spolnih aktivnosti, za katere vem, da jih drugače ne bi poskusil(-a).	☐	☐	☐	☐	☐
Q14l - Če moj partner gleda pornografijo, se počutim bolj negotovo glede svojega zunanjega videza.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14m - Gledanje pornografije vpliva na moje seksualno obnašanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Q14n - Pornografija je na splošno negativen dodatek v spolnem življenju.	☐	☐	☐	☐	☐

Q15 - 4. sklop: demografija Za konec pa vas prosim le še za nekaj demografskih podatkov.

XSPOL - Spol:

- ženski
 moški

XSTARletni - Vpišite letnico rojstva:

XLOKACOB - Med naštetimi izberite občino, kjer imate stalno bivališče.

XDS3a7 - Kakšen je vaš trenutni status?

- dijak(-inja)
 študent(-ka)
 zaposlen(-a)

- samozaposlen(-a)
- brezposeln(-a)
- drugo:

XIZ9vris111 - Kakšna je vaša najvišja dosežena izobrazba?

- nedokončana osnovna šola
- osnovna šola
- poklicna šola
- štiriletna srednja šola
- višja šola
- visokošolski strokovni študij
- visoka šola
- univerzitetni študij
- magisterij
- doktorat
- specializacija

PRILOGA B: Statistike za preverjanje prve hipoteze

Priloga B.1: T-test za spol in pozitivne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14b	Equal variances assumed	,365	,546	- ,808	273	,420	- ,086	,107	- ,296	,124
	Equal variances not assumed			- ,809	272,883	,419	- ,086	,107	- ,296	,124
Q14e	Equal variances assumed	,786	,376	-2,188	272	,030	- ,263	,120	- ,500	- ,026
	Equal variances not assumed			-2,189	271,998	,029	- ,263	,120	- ,500	- ,026
Q14f	Equal variances assumed	,226	,635	-2,689	272	,008	- ,302	,112	- ,524	- ,081
	Equal variances not assumed			-2,690	271,997	,008	- ,302	,112	- ,524	- ,081
Q14g	Equal variances assumed	,021	,884	-2,279	271	,023	- ,312	,137	- ,581	- ,042
	Equal variances not assumed			-2,278	270,714	,023	- ,312	,137	- ,581	- ,042

Priloga B.2: T-test za zadovoljstvo s partnersko zvezo in pozitivne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14b	Equal variances assumed	1,411	,237	- ,204	179	,838	- ,078	,382	- ,832	,676
	Equal variances not assumed			- ,156	5,196	,882	- ,078	,499	-1,347	1,191
Q14e	Equal variances assumed	,337	,563	,370	179	,712	,155	,420	- ,673	,983
	Equal variances not assumed			,490	5,645	,643	,155	,317	- ,632	,942
Q14f	Equal variances assumed	1,044	,308	- ,254	179	,800	- ,100	,394	- ,878	,678
	Equal variances not assumed			- ,198	5,204	,851	- ,100	,505	-1,383	1,183
Q14g	Equal variances assumed	1,070	,302	1,676	178	,095	,787	,470	- ,140	1,714
	Equal variances not assumed			2,287	5,693	,065	,787	,344	- ,066	1,641

Priloga B.3: T-test za zadovoljstvo s seksualnim življenjem in pozitivne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14b	Equal variances assumed	5,172	,024	-1,481	221	,140	-,279	,188	-,650	,092
	Equal variances not assumed			-1,884	36,437	,068	-,279	,148	-,579	,021
Q14e	Equal variances assumed	,261	,610	,000	221	1,000	,000	,214	-,421	,421
	Equal variances not assumed			,000	31,182	1,000	,000	,205	-,417	,417
Q14f	Equal variances assumed	,371	,543	-,362	221	,718	-,071	,196	-,457	,315
	Equal variances not assumed			-,336	29,212	,739	-,071	,211	-,503	,361
Q14g	Equal variances assumed	,007	,935	-,750	220	,454	-,184	,245	-,666	,299
	Equal variances not assumed			-,759	30,622	,454	-,184	,242	-,677	,310

Priloga B.4: T-test za seksualno željo po partnerju in pozitivne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14b	Equal variances assumed	,663	,418	,870	70	,387	,205	,235	-,264	,673
	Equal variances not assumed			,861	55,631	,393	,205	,238	-,271	,680
Q14e	Equal variances assumed	,420	,519	1,891	70	,063	,487	,258	-,027	1,001
	Equal variances not assumed			1,913	59,847	,061	,487	,255	-,022	,996
Q14f	Equal variances assumed	4,191	,044	1,774	70	,080	,412	,232	-,051	,876
	Equal variances not assumed			1,644	44,047	,107	,412	,251	-,093	,918
Q14g	Equal variances assumed	,619	,434	2,238	69	,028	,619	,276	,067	1,170
	Equal variances not assumed			2,313	63,841	,024	,619	,268	,084	1,153

Priloga B.5: T-test za spol in negativne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14c	Equal variances assumed	6,930	,009	-2,567	273	,011	-,257	,100	-,454	-,060
	Equal variances not assumed			-2,571	272,457	,011	-,257	,100	-,454	-,060
Q14d	Equal variances assumed	2,241	,136	-2,115	272	,035	-,288	,136	-,555	-,020
	Equal variances not assumed			-2,117	270,949	,035	-,288	,136	-,555	-,020
Q14i	Equal variances assumed	,255	,614	,094	270	,925	,010	,101	-,190	,209
	Equal variances not assumed			,094	269,132	,925	,010	,101	-,190	,209
Q14k	Equal variances assumed	4,137	,043	-1,297	270	,196	-,161	,124	-,405	,083
	Equal variances not assumed			-1,295	265,426	,196	-,161	,124	-,405	,084
Q14l	Equal variances assumed	9,419	,002	2,348	271	,020	,286	,122	,046	,525
	Equal variances not assumed			2,342	252,279	,020	,286	,122	,045	,526
Q14n	Equal variances assumed	,643	,423	1,072	272	,285	,123	,114	-,102	,347
	Equal variances not assumed			1,072	271,582	,285	,123	,114	-,102	,347

Priloga B.6: T-test za zadovoljstvo s partnersko zvezo in negativne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14c	Equal variances assumed	8,964	,003	-3,357	179	,001	-1,083	,323	-1,719	-,446
	Equal variances not assumed			-1,742	5,083	,141	-1,083	,622	-2,673	,507
Q14d	Equal variances assumed	,656	,419	-,040	179	,968	-,019	,476	-,958	,920
	Equal variances not assumed			-,044	5,433	,966	-,019	,430	-1,100	1,062
Q14i	Equal variances assumed	,034	,853	,336	178	,737	,115	,342	-,560	,790
	Equal variances not assumed			,331	5,339	,753	,115	,347	-,761	,991
Q14k	Equal variances assumed	1,400	,238	,242	178	,809	,103	,427	-,739	,946
	Equal variances not assumed			,302	5,567	,774	,103	,342	-,750	,957
Q14l	Equal variances assumed	,065	,798	,028	178	,978	,011	,412	-,802	,825
	Equal variances not assumed			,024	5,249	,982	,011	,483	-1,213	1,236
Q14n	Equal variances assumed	3,009	,085	-,643	179	,521	-,258	,401	-1,050	,534
	Equal variances not assumed			-,471	5,178	,656	-,258	,547	-1,651	1,135

Priloga B.7: T-test za zadovoljstvo s seksualnim življenjem in negativne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14c	Equal variances assumed	5,595	,019	-2,657	221	,008	-,451	,170	-,785	-,116
	Equal variances not assumed			-1,941	26,727	,063	-,451	,232	-,927	,026
Q14d	Equal variances assumed	,692	,406	-1,197	221	,232	-,292	,243	-,771	,188
	Equal variances not assumed			-1,307	32,097	,200	-,292	,223	-,746	,163
Q14i	Equal variances assumed	3,588	,059	-,881	221	,379	-,154	,175	-,498	,190
	Equal variances not assumed			-,733	27,893	,470	-,154	,210	-,584	,277
Q14k	Equal variances assumed	,285	,594	-,881	219	,379	-,195	,221	-,630	,241
	Equal variances not assumed			-,892	29,090	,380	-,195	,218	-,641	,251
Q14l	Equal variances assumed	,777	,379	-1,477	220	,141	-,317	,214	-,739	,106
	Equal variances not assumed			-1,392	29,472	,174	-,317	,227	-,782	,148
Q14n	Equal variances assumed	,033	,856	-1,469	221	,143	-,296	,201	-,693	,101
	Equal variances not assumed			-1,520	30,999	,139	-,296	,195	-,693	,101

PRILOGA C: Statistike za preverjanje druge hipoteze

Priloga C.1: T-test za uporabo pornografije in pozitivne trditve

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
Q14b	Equal variances assumed	,001	,972	4,243	129	,000	,790	,186	,422	1,158
	Equal variances not assumed			4,272	40,923	,000	,790	,185	,416	1,163
Q14e	Equal variances assumed	,407	,525	5,357	128	,000	1,129	,211	,712	1,546
	Equal variances not assumed			5,169	38,940	,000	1,129	,218	,687	1,571
Q14f	Equal variances assumed	2,080	,152	4,227	128	,000	,837	,198	,445	1,229
	Equal variances not assumed			3,771	35,754	,001	,837	,222	,387	1,288
Q14g	Equal variances assumed	,019	,891	4,785	128	,000	1,193	,249	,700	1,687
	Equal variances not assumed			4,712	39,908	,000	1,193	,253	,681	1,705

Priloga C.2: T-test za uporabo pornografije ter zadovoljstvo s partnerskim razmerjem in seksualnim življenjem

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
zadovoljstvo s partnerskim razmerjem	Equal variances assumed	1,182	,280	,621	87	,536	,06653	,10719	-,14651	,27958
	Equal variances not assumed			,607	36,969	,547	,06653	,10958	-,15550	,28857
zadovoljstvo s seksualnim življenjem	Equal variances assumed	,003	,955	,021	130	,983	,00317	,14977	-,29313	,29948
	Equal variances not assumed			,021	40,211	,983	,00317	,15040	-,30074	,30709